

Laiškai *lietuviams*

ŠIAME NUMERYJE:

Modernus Šv. Rašto aiškinimas

Žodžio laisvė Bažnyčioje

Kenčiančios tautos aidas

Du žodžiai

Judesio reikšmė auklėjime

Mergaitės grožis

Iš filmų pasaulio

TURINYS

Kenčiančios tautos aidas —

I. Naujokas 227

Du žodžiai — P. Razminas .. 232

Žvilgsnis į modernų Šv. Rašto

aiškinimą — Dr. P. Celiešius 235

Žodžio laisvė Bažnyčioje —

K. Rahner, S. J. 245

Mergaitės grožis ir žavumas —

J. Vaišnys, S. J. 249

Judesio reikšmė auklėjime —

D. Petrutyte 252

Iš filmų pasaulio —

D. Koklyte 255

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis Algirdo Kurausko
Vinjetės Ados Sutkuvienės
Spausdina Immaculata Press

Lietuviais esame mes gimę

lietuviais norime ir būti

Laiškai *lietuviams*

1961 RUGSĖJIS
(SEPTEMBER)
VOL. XII, NO. 8

GIMDAMI MES TAPOME SAVO TAUTOS NARIAIS,
BET JEIGU AMŽIAI NET RASES PAKEICIA,
TAI JIE GALI IŠTRINTI IR MŪSŲ TAUTINĖS ŽYMES.
NEUŽTENKA, KAD LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ,
REIKIA, KAD LIETUVIAIS NORĖTUME IR BŪT.
TAUTYBĖ SUDARO KILMĘ, KULTŪRA, TRADICIJOS,
BET SVARBIAUSIA — JĄ IŠLAIKO MŪSŲ PAČIŲ VALIA.
TAUTYBĖ YRA PASAULĮ TURBINANTI DVASINĖ VERTYBĖ.
KIEKVIENA TAUTA KĄ NORS ŽMONIJAI DUODA.
TAD IŠSIŽADĖTI TAUTYBĖS REIŠKIA SKURDINTI PASAULĮ.
TAI YRA NUSIKALTAS IR DIEVUI IR ŽMONĖMS.
KIEKVIENOS VERTYBĖS SAUGOJIMUI REIKIA PASTANGŲ,
TAD BE JŲ NEGALI APSIEITI NĖ TAUTYBĖS IŠLAIKYMAS.
TAČIAU TOMIS PASTANGOMIS ATLIEKAME PAREIGĄ
IR ATIDUODAME SAVO DUOKLĘ PASAULIUI,
DARYDAMI JĮ ĮVAIRESNĮ, GRAŽESNĮ IR TURTINGESNĮ.

TAS AIDAS — tai mes, tremtiniai. Bent turėtumėm tokie būti, nes nekenčėti už ten kenčiančią tautą yra tas pat, ką pradėti jai mirti čia. Todėl kiekvienas jai ten duodamas smūgis turi nuaidėti kankinimosi atgarsiu mūsų širdyse, nes tik kankinimasis tautos nelaimėmis ir kančiomis neleis mums jos pamiršti ir pažadins mūsų pareigos jausmą.

Tauta ten kenčia ir yra žudoma. Jos dvasia, dar vakar lietuvių ir krikščionių persunkta, šiandien prievartaujama, brukant jai materialistiškai bedievišką dvasią. Ji žudoma, nes yra sklaidoma po nykiąją Rusiją, kad svetimųjų tarpe pamirštų, kas ji yra. Iš po Lietuvos ir Sibiro podirvio šaukiasi nužudytųjų lietuvių lavonai ir jų šauksmuose širdį veria skaudus skundas: už ką? Tad visa tauta ne žodžiais, bet sava kančia šaukiasi mūsų, nes ji pati taip nedaug tegali.

O bet kur esančių lietuvių kančia — tai mūsų kančia. Į ją neatsiliepti negalima. Mūsų dvasinis apkurtimas būtų nežmoniškiausias ir bedieviškiausias elgesys. Bet kyla klausimas, kaip atsiliepti ir kas daryti. Tad čia ir prieiname prie mūsų pareigų aptarimo kankinamosios tautos atžvilgiu.

1. Būkime, kas esame!

Pirmoji mūsų pareiga — tai jaustis lietuviais, lietuvių nesigėdyti, jos neatsižadėti, bet visur, kur tik reikia, už ją pasisakyti. Būti, kas esame, tai reiškia budėti, kad svetima aplinka mumyse nenuslopintų gerųjų mūsų tautos savybių, o taip pat žiūrėti, kad

mūsų silpnybės ir neigiamybės (kurių kiekviena tauta turi!) būtų slopinamos ir negadintų mūsų vardo svetimųjų akyse.

Mūsų gerosios, ugdytinios savybės yra: jausminga melancholija, skatinanti rimtumą, susimąstymą ir ugdanti dvasios gilumą; jautrumas grožiui, kuris matomas mūsų palangių darželiuose ir visoje liaudies dailėje; sveitumas, kuriam panašaus nerandama kitose tautose; darbštumas, kuris mus iškelia svetimųjų tarpe; meilė saviesiems, kad ir siunčiant be paliovos į Lietuvą siuntinius, dėl ko svetims dabar Lietuva atrodo tartum mažoji Amerika. Bet mūsų lietuvišką dvasios veidą temdo ir kai kurios vengtinios neigiamybės: nedrąsa pasireikšti, vienu kitiems pavydas, vienybės stoka ir baudžiauninkiškos dvasios liekanos, kurios reiškiasi per dideliu svetimybių vertinimu ir savęs nedavertinimu. Pagaliau per didelis ir per dažnas svaiginamų gėrimų vartojimas virsta vis didėjančia grėsme visai mūsų tautai.

Atsidūrę svetimoje aplinkoje, turime tą aplinką gerai pažinti, norėdami būti ir pasilikti lietuviais. Mums reikia blaiviai įžvelgti svetimų kraštų ir jų žmonių dvasią, jų teigiamybės ir neigiamybės, kad, pirmąsias pasisavinę, praturtintume savo dvasią, o antromis neužsikrėstume ir jų išvengtume. Praturtėti mūsų gyvenamų kraštų dvasios teigiamybėmis tai yra, gal būt, vienas svarbiausių tremties uždavinių ir tikslų.

Kalbant apie mūsų gyvenamo

krašto neigiamybės (nes jos labiau matomos negu teigiamybės!), pirmiausia pastebimas išorinis išglebimas ir kūno sudrausminimo stoka, kuri reiškiasi netvarkingu sėdėjimu, kojų laikymu, net jaunimo susikūprinimu ir t. t. Kita neigiamybė — tai grožio pajautimo stoka. Ypač tai galima pastebėti moterų apsirėdyme ir gatvių nešvarume. Neigiamybė yra ir tam tikras moterų suvyriskėjimas, rodomas jų apsirengimu, rūkymu, švilpavimu, labai garsiu kalbėjimu, žodžiu — moteriško kuklumo stoka. Visa tai atima moteriai patrauklumą.

Prie gilesnių dvasios neigiamybių priklauso ir miniažmogiškumo dvasia, kai pavieniai asmenys bijo iš kitų išsiskirti. Šitoji neigiamybė, manyčiau, slopina visokį kūrybingumą. Prie tos pačios rūšies pavojingesnių neigiamybių reikia priskaityti ir per didelę medžiaginių dalykų bei sporto garbinimą, iš ko kyla dvasios negilumas bei gyvenamų laikų tragikos ir savos atsakomybės už juos nesupratimas. Didelė neigiamybė yra ir rasinė diskriminacija, parodanti žmonių dvasios siaurumą, fanatizmą ir demokratinės dvasios stoką. Gal pati didžiausia neigiamybė — tai begėdiškas ir atviras seksualumo pasireiškimas viešose vietose ir dirbtuvėse, kur viešai kabina mos nuogybės, kur vyrai drįsta rodyti net moterims pornografiškus paveikslėlius ir jų akivaizdoje panašiomis temomis kalbėti, kur pornografiniais leidiniais užtvindyti kioskai. Ši neigiamybė ugdo seksualinius ir kriminalinius jausmus jaunimo tarpe.

Mes neprivalome užmerkti akių ir tų neigiamybių lyg nematyti. Svetimtautis rodytų meškos patarnavimą šiam svetingam kraštui, jeigu jis tik viską čia melagingai girtų, tuo būdu prisidedamas prie krašto dorovinio

atsparumo sumažėjimo. Turime neigiamybės matyti, kad jų galėtume išsisaugoti, nes dorovinis nuosmūkis būtų mums daug pavojingesnis už dabar taip linksniuojamą kultūrinį nuosmūkį!

Matydami šio krašto neigiamybės, mes ypač turime ieškoti teigiamybių, kurios yra ne taip lengvai pastebimos, nes yra kuklesnės. Jas mes turime pasisavinti, kad galėtume kada nors parsinešti į savo tėvynę. Sveikos laisvės dvasia, leidžianti žmogui pasireikšti savo galvojimu ir savo įsitikinimais, yra didžiausia šio krašto teigiamybė. Prie teigiamybių priklauso ir toji artimo meilės bei pagalbos dvasia, kuri taip aiškiai ir iškalbingai pasireiškia, kai kuris nors žmogus atsiduria nelaimėje. Šios dvasios įkvėpta valstybė įstengia šelpti beveik visą pasaulį. Didelė teigiamybė yra ir kultūrinio lavinimosi galimybės: nemokamas naudojimas bibliotekomis, muziejais ir kt., kurių čia yra tiek daug.

Pagaliau, norėdami išlikti lietuviais, turime pažinti ir tai, ar kartais nesame vienu ar kitu atžvilgiu pranašesni už tuos, tarp kurių gyvename. Toji pranašumo sąmonė, jeigu tik objektyviai pagrįsta, sukuria sveiko pasididžiavimo jausmą, saugojantį nuo dvasinio sutapimo su kitais, t. y. nuo nutautimo. Dėl tokio mūsų jausmo niekas neturėtų mūsų pulti, nes esame tokia maža ir taip naikinama tauta, kad mūsų susirūpinimas kiekvieno savo tautiečio išlikimu kiekvienam turėtų būti suprantamas.

2. Lietuvybė — religinės sąžinės reikalas

Kad galėtume visur ir visada už lietuviybę pasisakyti, kad svetimoje aplinkoje nepalūžtume, reikia lietuviybės sąmonę atremti į nepajudinamą

Dievo ir sąžinės uolą. Tuo noriu pasakyti, kad išlaikyti lietuviybę yra Dievo valia mūsų atžvilgiu. Negalime nustoti lietuviybės, norėdami pasilikti santaikoje su Dievo valia ir savo sąžine. Pasilikti lietuviu ar lietuviybės atsižadėti tiems, kurių tėvai ir protėviai buvo lietuviai, yra dorovinės plotmės klausimas.

Yra tokia Dievo Apvaizdos valia, kad esame gimę iš lietuvių tėvų, todėl negalime nustoti lietuviybės, neprieštaraudami tai valiai. Kaip nedoras yra tas, kurs gėdisi savo tėvų, taip lygiai nedoras yra ir tas, kurs išsigina savo tautos, ypač kenčiančios. Galima dar daugiau pasakyti: iš savo kaltės nustodami lietuviybės, išstatome save pavojun nustoti ir krikščionybės, nes viena nedorybė iššaukia kitą, kaip yra pabrėžęs rašytojas Dostojevskis.

Gretinant lietuviybę su tėvų religija, taip pat religinį pobūdį įgyja ir tautinio papiktinimo sąvoka. Šis papiktinimas jau mums labai daug blogio yra padaręs istorinėje mūsų tautos praeityje. Čia galvoju apie kai kurias lietuviškas, bet sulenkėjusias klebonijas, kurios praeityje prisidėjo prie mūsų šviesuomenės dalies atkritimo nuo religijos. Nekartokime buvusių klaidų. Nesuaplangime, kad ir šiandien neprisidėtume prie didelės tautos nureliginimo atsakomybės. Štai kodėl ypač dvasiškija turi žiūrėti, kad nepapiktintų žmonių šiuo atžvilgiu. Tokio papiktinimo pavyzdys būna, kai lietuviai lietuvių pinigais statytose parapijų patalpose girdi dvasiškiją ar lietuvių vie nuolių narius bei nares tarp savęs ar su kitais lietuviais besikalbančius ne-lietuviškai. Darosi nejauku, kai lietuviški veidai slepiasi po svetimos kalbos kauke, kai mūsų kalba yra viena seniausių ir įdomiausių pasaulio kalbų!

3. Esame tautos liudininkai

Svetur atsiradome tam, kad būtume mūsų tautai padarytos ir daromos skriaudos bei neteisybės liudininkai. Tad neprivalome su neteisybe apsiprasti ir viską pamiršti, neturime manyti, kad tautos priešai jau yra virtę avinėliais. Mes negalime pamiršti nei mūsų tautos užgrobimo, nei išžudytų lietuvių. Turime visuomet atsiminti pralietą partizanų kraują ir tą melą, kuriame skandinama mūsų tautos tolimoji ir artimoji praeitis. Mes negalime užmiršti Rainių miškelio, Pravieniškių stovyklos, Panevėžio ligoninės gydytojų ir Lankeliškių kunigų kraujo. Jei visa tai pamirštume ir kalbėtume apie bendradarbiavimus bei draugystes, tai parodytume savo tėvynės garbės ir didybės pajautimo stoką. Krikščioniškasis mokslas mums liepia pamiršti asmenišką skriaudą, bet mes negalime pamiršti savo tėvynei padarytos neteisybės.

Kad mes, tremtiniai — tautos tragedijos liudininkai, esame jiems naudingi, tai aišku. Juk melas bijo tiesos, o tamsa šviesos. Štai kodėl jie mus ragina grįžti — jie nori, kad pasaulyje nutiltų balsai, kurie šaukia už Lietuvą. Taip, mes, pasaulio tremtiniai, turime liudyti, keldami balsą, kad tauta yra neteisingai skriaudžiama. Kelti balsą yra labai svarbu, nes ir plėšikas išsigąsta, kai sukeliamas triukšmas. Sąmoninga išeivija — tai perkūnsargis, kuris saugoja tėvynę. Netenka abejoti, kad su mūsų tauta būtų elgiama dar žiauriau, jei čia nebūtų mūsų protestų.

4. Lietuviškosios romantikos jaunimui!

Gal būt, svarbiausia mūsų tautinė pareiga yra auklėti jaunimą tautos didybės ir jos romantikos įtakoje. Reikia jaunimą įkvėpti dideliems žygiams iš-

garsinti mūsų tautą. Pirmiausia reikia taip jaunimą auklėti, kad jis didžiutįsi tuo, kuo jis yra. Jis neprivalo pamiršti, kad esame europiečiai, t. y. to žemyno atstovai, kuris yra šandieninio civilizuoto ir kultūringo pasaulio lopšys ir židiny. Tik Europa yra nusagstyta nuostabiomis šimtmečiais statytomis viduramžių katedromis, pilimis, paminklais. Ten gyveno ir kūrė didieji menininkai ir mokslininkai. Kuris kitas žemynas gali prilygti Europai taip turtingomis meno galerijomis? Tai žemynas, į kurį daugiausia važiuoja viso pasaulio turistai. Tad užtenka vien to, kad suprastum, jog yra garbė būti europiečiu.

Mes esame lietuviai, vienos seniausių Europos tautų atstovai, viduramžiais turėję didžiulę valstybę ir gynę Europą nuo barbarų. Taip pat esame labai gabios tautos atstovai. Tai įrodo mokslininkai pasaulio universitetuose, mūsų menininkų konkursų laimėjimai, mūsų besimokančio jaunimo mokslinis pranašumas, laimimos stipendijos ir pagyrimai. Kiek daug tikrai didelių žmonių mes esame davę kitoms tautoms! Prisiminkime, pavyzdžiui, poetą O. Milašį, kurį prancūzai, laikydami lietuviu (kaip ir jis pats save lietuviu laikė), skaito jį vienu didžiausiųjų savo literatūroje. Tik mūsų kuklumas ne kartą pamiršta tautos didybę. Tad neveltui latvė Z. Maurina savo 1952 m. tremtyje išleistoje vokiečių kalba knygoje apie Dostojevskį, prisimindama, kad jo gyslose buvo lietuviško kraujo, rašo: "Nuolankiausia Europos tauta... lietuviai davę pasauliui rašytoją, kurs atskleidė antgamtinę nuolankumo prasmę." Nepatogu čia minėti pavarčių, bet mes ir šandien turime įvairiose srityse tokių lietuvių, kurie užsitarnauja būti pavadinti didžiausiais ir, jei būtume didelė tauta, tai pasau-

lis tuos mūsų didžiuosius tikrai matytų. Kadangi dabar esame pažeminti, mažesni už mažuosius, tai tasai mūsų mažumas neleidžia pasauliui matyti mūsų didžiųjų.

Reikia jaunimą auklėti ir lietuviškosios romantikos dvasioje. Lietuvis savo prigimtimi yra linkęs į idealų ir grožio romantiką. Kalbėdamas apie romantiką, galvoju apie tokį žmogų, kuris savo dvasia visada lieka jaunas, kurio dvasios danguje nuolat spindi idealų žvaigždės. Jis, kasdieninės tikrovės mizerija kankindamasis, svajoja apie geresnį pasaulį. Jis liepsnoja, dega, maištauja. Susidūrus su grožiu, išsiskleidžia jo dvasios sparnai. Jis romantikas, idealistas.

Ir Lietuvos gamtos grožis romantiškai nuotakai duoda maisto. Tylūs miškai, nuostabaus grožio ežerai, slaptinigi piliakalniai bei kapai, darželiai, kryžiai ir koplytėlės bei mistiškos nuotikos šventoriai tą romantiką ugdo. Čia mažai kur terandamos, kuklios, nuleistos mergaičių akys, melsvos žibuoklės, pirmosios iš po sniego kylančios baltosios snieginės, javų rugiagėlės ir aukštybėse skambanti vyturėlio daina bei vasaros vakarais svaiginąs širdį lakštingalos čiulbėjimas — tai Lietuva. Tokia tėvynė negalėjo ir negali neįaugti į širdį.

Jei dar prisiminsime vieną gražiausių pasaulyje Palangos pajūrį, kur jūros šniokštimas persunktas pušynų ošimo, kur jūros samanų kvapas susimaišęs su pušų kvapu, kur balčiausio smėlio kopos ir jūros pakraščiuose gintaras geltonuoja, o iš pušyno iškilęs kalnas Vytauto ir Birutės lietuviškumą liudija...

Prieš dvasios akis dar stoja Vilniaus vaizdas, kur slaptinagai vingiuoja gatvės, kur daugybė gražiausių bažnyčių su visur jaučiamais istorinės

praeities pėdsakais, su tais svajingais tarpuvarčiais, iš kur, rodos, ims ir išjos prisikėlę viduramžių riteriai, kad nušluotų gėdą nuo šiandieninio tėvynės veido...

Kai tokie vaizdai bėga pro susisvajojusias akis, tada supranti ir pajunti, kiek medžiagos grožio ekstazėms ir grožio kūrybai pasiliko tenai, tėvynėje... Štai kodėl ir mūsų jaunimas neturi nutraukti ryšių su ta praeitimi ir su tėvynės atsiminimais. Jei tasai jaunimas yra tiek jaunas, kad Lietuvos grožio atsiminti negali, reikia jį pasakojimais įauginti tenai, nes, kur besiskleistų tautos medžio šakos, jo šaknys vis tiek turi būti įaugusios tik tėvynėje. Juk ir apie O. Milašių R. de Brimont rašė, kad poeto gražiausi džiaugsmas, skausmas ir genialumas galima geriausiai paaiškinti tik tuo nepagydomu prarasto rojaus ilgesiu.

Tautinė romantika turėjo didelę įtaką ir kitų tautų ugdyme. Tik prisiminime kad ir anų laikų rusų prispaustą lenkų tautą, kuri savo meilę tėvynei, savo ryžtą ir patriotinį maištingumą maitino Šopeno muzika! Ir mums šiaandien reikia lietuviškos romantikos susižavėjimo, kad "širdis neišdžiūtų" (V. Šlaitas). Ypač jaunimas įstengs aukotis tik tokioms idėjom, kuriomis galės grožėtis ir susisvajoti. Tik tada jis įstengs, kaip Darius ir Girėnas, Lietuvos garbei žygius atlikti, kai Lietuva virs jo gyvenimo turiniu, kai jo širdyje ras atgarsį poeto žodžiai:

"Lietuva, kai aš tave tariau,
Prieš akis sumirga raštų raštai,
Ir pilna padangė vyturių,
Ir linų žydėjimas be krašto...
Lietuva, kai aš tave tariau,
Ausyse nuaidi laimės gandas,
Mirgant vaivorykštei žiburių,
Pinas padavimai ir legendos."

(B. Brazdžionis)

Šis "L. L." numeris iliustruotas vaizdais iš Pedagoginio Lituanistikos Instituto, Čikagoje. Visos nuotraukos J. Grabausko.

1. Instituto klausytojai su lektoriais, rėmėjais ir svečiais literatūros seminario metu.
2. Liet. kultūros istorijos lektorė dr. V. Sruogienė kalba apie didį lietuvių poetą Jurgį Baltrušaitį.

Juo labiau ten neigiama lietuviybė ir religija, tuo stipriau mes turime čia, laisvame pasaulyje, pasisakyti už tas vertybes. Juo daugiau jie ten melą skleidžia, tuo garsiau mes čia turime liudyti tiesą. Juo labiau jie ten slegiami ir prievartaujami, tuo garsiau mes čia turime kelti protesto balsą. Pati didžiausioji mūsų, čia gyvenančių lietuvių, pareiga — į neigimą atsakyti teigimu.

I

PAUDOS darbininkai visados akcentuoja teisingos informacijos reikalą. Tai būtina. Žodis *informacija* yra aprėpęs plačius gyvenimo barus. Jis yra pasidarys magiškas, tiesiog valdantis visas žmogaus gyvenimo sritis. Neinformuotas žmogus laikomas atsilikusiu, net nekultūringu. Kaip jis negali žinoti, kas vyksta už jo šeimos ribų, kas vyksta kitų tautų gyvenime?

Ne visas informacijas skaitytojai bei klausytojai vienodai mėgsta. Labiausiai graibstomas ir skaitomas nešvarusis gyvenimo juodraštis. Nedaug būtų suklysta teigiant, kad sensacinės žinios, kurioms rūpi ne tiesa, bet žingeidumas, dominuoja kitų žinių tarpe. Įvairios spaudos "antys" padidina laikraščių bei žurnalų tiražą. Šios rūšies informacijoje negailestingai mardomos didžiulės skaitytojų masės.

Į žmonių galvas kemsama įvairios žinios ne tik laikraščių, knygų, bet ir tūkstančių mokyklų, radijų, televizijų, paskaitininkų. Visur šliaužiama paviršiumi, sąmoningai ar nesąmoningai aplenkiamas esminis gyvenimo supratimas ir tragiškas šių laikų momentas. Ant informacijos meškerės pakabinta daugelio žurnalų, laikraščių ir kitų institucijų egzistencija. Žinių dirva plati: nuo karališkosios šeimos miegamojo iki valkatos didmiesčio centre; nuo aukštosios diplomatinės iki šeimos, praleidusios dienos popietę ežero pakrantėje. Kas gali apimti tas platumas, kuriose bėgioja žurnalistas, rinkdamas žinias?

Didžioji informuoto žmogaus drama yra ne toji, kad jis žino, bet toji, kad jis dažnai sujaukia pagrindinių ir antrinių dalykų esmę. Jis pavargęs nuo reklaminių šviesų, nuo daugelio gyvenimo menkybių žinojimo, pavargęs nuo nežmoniško troškimo pasotinti išbujojusių žinojimo aistrą. Žinoti troškulio veikiamas, žmogus sumaišo gyvenimo vertybes ir iškrypsta iš gyvenimo logikos.

Informuoti protai žino, kad Kristus gimė, gyveno, mirė ir vėl prisikėlė, kad reikia dorai gyventi, kad reikia laikytis dekalogo, bet jis nepajėgia suprasti, nuo ko reikia pradėti, kad teigiamai atsakyti savo gyvenimu į šį žinojimą. Jis, krikščionis, gyvenęs pagonišku gyvenimu. Štai dėl ko informuoti protai legalizuoja arba stengiasi legalizuoti abortus ir užmušinėti negimusius nekaltuosius. Jie dažnai asmenybių ir kultūros niekintojai bei žmonių ir tautų laisvėmis prekiautojai. Jie nesugeba atskirti krikščioniškosios demokratijos nuo socializmo ar net komunizmo; nesugeba įžvelgti kylančio procento jaunuomenės nusikaltimų priežasčių. Leidžia milijonus, posėdžiauja metų metus, bet be ryškesnių rezultatų. Tie patys protai sujungia ir išskiria šeimas, lyg tai būtų nešvarių kojinių pakeitimas. Jie lenda į diplomatiją ir į valdžios viršūnes ir ten taip viską sujaukia, kad jų darbų vaisiai tik pačiam pragarui tetarnauja. Įtikėję pinigų galia, išbėga pasaulio reikalą tvarkyti, o sušelpantieji dažnai su panieka nuo jų nusigręžia. Informuoti protai beveik neturi dvasinio pažangumo žymių. Jie, tarsi civilizuoti barbarai, tol nėra pavojingi gyvenimo

aplinkai, kol savo turimą žinojimą neima naudoti, kaip esminį gyvenimo supratimą, kaip žmogaus būties pažinimą. Pasaulio centras juose pačiuose, jų egoizme. Jie žino, kad šalia jų gyvena turtingas žmogus. Bet jie žino tikrai, kad ano turtingumas yra jų vargų priežastis.

II

Gera suformuotam žmogui informacija neturi savo absoliutinės galios. Principų žmogų nedaug tepaveikia kasdieniniai įvykiai. Jis jaučiasi pats savęs valdovas ir į jį atsitrenkiančių įvykių grupuotojas, tvarkytojas. Kaip džiaugiesi perskaitęs formuoto žmogaus gilų straipsnį! Grįžti prie jo kelis kartus, kol pasisavini iš ten spindinčius minties ir išminties deimančiukus.

Sunku būtų ieškoti informacijos kaltininkų. Įsibėgėjusią srovę sunku pristabdyti. Jos vagon reikėtų versti uolų nuolaužas. Bet to niekas nedrįsta pradėti, nes, sako, tai būtų pavojinga egzistencijai, gyvenimo įsibėgėjusiai rutinai.

Gaunasi įspūdis, kad tik vienuolynai, kunigų seminarijos ir labai reti universitetai, kai kurie žurnalai bei knygos ir pirmos eilės kalbėtojai — pamokslininkai težino pareigą formuoti žmogų, kad jis ir sau ir gyvenimui būtų naudingas. Formuoti — ugdyti žmogų tai lyg gležną daigą auginti, jį laistant ir jo šaknis tręšiant pačiu maistingiausiu maistu. Jei informacija eina su žingeidumu ir tik iš dalies su reikalu, tai formacija siejasi su išmintimi ir gyvenimo esmės pažinimu. Informacija turi tarnauti formacijai. Jei pirmoji yra analizė, tai antroji — sintezė. Juk paprastai nuo analizės eina prie sintezės.

Kultūringas žmogus linkęs į formavimą, civilizuotas — į informavimą. Pirmasis stveriasi už gyvenimo švaras-

čio, antrasis — už juodraščio. Keista, bet civilizuotą žmogų sunku formuoti. Mat, jis pats save klaidina, tardamasis ne blogiau nusivokiąs apie viską negu kuris kitas. Tegu nekalba jam apie krikščionišką moralę, nes jis jau seniai turi savo moralę. Tegu nekalba jam apie Dievą, nes jis turi savo dievą sukūręs.

Informuotasis atstovauja triukšmą, gyvenimo sriautą, formuotasis — rimtį, ramybę. Tik ramus ir mąstantis žmogus pajėgia į savo artimo pasaulį atnešti šviesos ir ramybės kibirkštį. Kaip reta gyvenimo formuotojų veidų žurnaluose, dienraščiuose, televizijos ekranuose, radiofonuose.

Gyvenimo principai ne visados atsiremia į statistikos duomenis. Daug dalykų žinome, bet nepajėgiame jų suprasti ir teisingai įvertinti. Žinojimas remiasi statistika, supratimas — išmintimi. Gal dėl to mes matome ir pasaulio reikalų tvarkytojų sprendimus dažnai tokius naivius ir savęs klausiamo, kodėl jie taip daro. Tai informuotų protų sprendimų jaukalas.

III

Negalima išvengti klausimo: o kaip su lietuviškąja spauda ir su visa kita lietuviškosios formacijos ir informacijos dirva? Teisingesnis būtų teigimas, kad mūsųose dominuoja gyvenimo esmės supratimas. Pasitaiką nukrypimai nežymūs ir pačių skaitytojų bei klausytojų lengvai atitaisomi. Visa, kas neteisinga, sugrąžinama pačiam formuotojui ar informuotojui. Pats lietuvių charakteris yra imlus formavimui. Formavimo kelias mūsųose senas ir garbingas. Nuo spaudos draudimo laikų jis eina per Lietuvos laisvės dienas į tremtį ir išeiviją. Tai didžioji lietuviškų asmenybių formavimo mokykla. Kiek maža ten informacijos — tik trupiniai.

1. Domas Velička, liet. literatūros lektorius, pradeda literatūros seminarą.
2. Elena Jasaitienė, seminaro moderatorė.

Ir tuose trupiniuose tokia stropi ir švari šviesulių atranka. Geltonoji ir jai artima spauda neturėjo didesnės įtakos ir neiškreipė gyvenimo tekmės iš protingai sureguliuotos vagos.

Išivijoj garbingai formacijos pareigas eina "Aidai", "Ateitis", "Laiškai Lietuviams" ir kiti žurnalai. Nekreipiant dėmesio į vieną kitą menkos vertės pasirodantį leidinį, mūsų dienraščiai ir savaitraščiai taip pat atlieka garbingai savo pareigas. Visur jaučiama formacijos persvara.

Paliesdamas lietuviškosios spaudos formavimo barus, norėčiau, nors ir su baime, paliesti du dalykus, tiesa, tarp savęs neturinčius kokio nors tampraus ryšio, bet vis dėlto vienas kitą paremiančius. Pirma, norėčiau paliesti vieno talento žmones. Neturiu galvoje vieno talento žmonių, minimų Evangelijoje. Turiu galvoje devyndarbius, kurie siekia plačiai, bet negiliai, tik paviršiumi po balas braidžioja, o tariausi jūrų dugną pasiekę. Jie neturi laiko, jie amžinai skuba. Jie sustoję trepsi, tuo duodami suprasti, kad baigtų kalbą, nes jam laikas bėgti... Jeigu judrumas yra visuomeninio žurnalisto, informuotojo žymė, tai ramybė—kultūrininko, gyvenimo formuotojo. Tačiau yra kultūrininkų, kurių nebūtų lengva ir pavardėmis suminėti. Tai vieno talento žmonės, kurie pasirinkta kryptimi žengia į gilumas. Jie rūpestingesni ir stiliaus kultūroje. Tai būtų lyg ant ras mano norimas iškelti dalykas. Jie žino, kaip moderniam žmogui svarbu ne tik ką pasakyti, bet ir kaip. Ir tai gyvenimo formuotojui niekad nepamirština. Geriau būtų neskaldyti jėgų, bet duoti joms veikti viena kuria pasirinkta kryptimi, artimiausia širdžiai. Laimėjimas būtų didesnis.

Reikėtų vengti, kalbant apie stilių, limonadinių minčių ir žodžių, būti vi-

rūpimieji klausimai

Dr. P. Celiešius

ŽVILGSNIS Į MODERNŲ ŠV. RAŠTO AIŠKINIMĄ

Dažnai žmonės klausia, kaip reikia suprasti įvairius Šv. Rašto pasakojimus. Nejaugi viską reikėtų imti pažodžiui? Nejaugi aš turėčiau būtinai tikėti, kad Dievas nulipdė iš molio žmoguką, jam įkvėpė sielą, ir tokiu būdu buvo sutvertas pirmasis žmogus? Nejaugi yra būtinai tikėtina tiesa, kad Dievas, užmigdęs Adomą, išėmė šonkaulį ir iš jo sutvėrė levą? Argi tikrai pa-

sados šviežiais ir nepasikartojančiais. Nekepti straipsnių, kaip blynų, bet juos gerai išmąstyti. Vis gilūs, vis išradingi, vis kūrybingi. Nieko nemokėti raidyno, nes tuo palaikoma skaitytojus bei klausytojus neišmanėliais ir juos atbaidoma nuo savęs. Jokia mūsų kalba neturėtų prašokti trisdešimt minučių. (Čia neturima galvoje studijinių kalbų).

Garbinga žurnalisto profesija pavojuje. Ar ne per daug jo aprėptuose baruose dumblyno bei gyvenimo juodraščio? Pasaulis dairosi mąstančio žmogaus.

žodžiui reikėtų priimti visa tai, kas Šv. Rašte pasakojama apie uždrausto vaisiaus valgymą, apie žalčio gundymą ir t. t.?

Kai kurie mano, jog visa tai tikėti yra būtina — jeigu netikėsi, būsi eretikas. Bet jiems taip pat atrodo, kad tai tikėti yra trupučiuką juokinga. Dėl to ir visas Šv. Raštas jiems netenka autoriteto, o taip pat drauge griūva ir jų tikėjimo pagrindai. Tad, norėdami tiems tiesos ieškantiems mūsų skaitytojams padėti, ir spausdiname šį kun. dr. P. Celiešiaus straipsnį, kuriame aiškinama, kaip reikia suprasti ir aiškinti Šv. Raštą.

Norime pabrėžti, kad nereikia maišyti dviejų visiškai skirtingų dalykų: Šv. Rašto dieviško įkvėpimo ir Šv. Rašte esamo dieviško apreiškimo. Viskas, kas Šv. Rašte pasakojama, yra Dievo įkvėpta, bet ne viskas yra Jo apreiškta, kaip tikėjimo tiesos. Tad, norint suprasti Šv. Raštą, reikia būtinai atskirti, kas jame priklauso apreiškimui, t. y., kur pateikiamos tikėji-

mo tiesos, o kur yra tik literatūrinė pasakojimo forma arba lyg tie indai, kuriuose žmonėms paduodamas dvasinis maistas, kad jiems būtų lengviau suprantamos abstrakčios dvasinės sąvokos. Tad ir Šv. Rašto interpretacija yra dvejopa. Šv. Rašte esamų apreikštų tiesų aiškinimas negali būti nei senas, nei naujas — jis visuomet yra tas pats, nes tas tiesas Bažnyčia nuo pat pradžios vienodai aiškino ir aiškina. Bet kai prieinama prie Šv. Rašto literatūrinės formos ar prie kitų, apreiškimui nepriklausančių, pasakojimų, tai čia gali būti ir yra įvairių aiškinimų. Tie aiškinimai gali keistis, keičiantis anų laikų kultūros ir papročių pažinimui.

Šis straipsnis yra gana ilgas ir ne specialistams gal truputį sunkokas, bet tikimės, kad kiekvienas pasistengs jį perskaityti, nes jo mintys yra tikrai visiems įdomios ir aktualios.

Redakcija

Nors Šv. Raštas, kaip Dievo apreikštų tikėjimo tiesų šaltinis, lieka tas pats šimtus ir tūkstančius metų, tačiau jo aiškinimas kinta pagal laiko kultūrinės aplinkos sąlygas ir paskutinių iškasenų davinius. Skirtinga Šventraščio interpretacija buvo pirmaisiais krikščionybės amžiais ir viduramžiais nuo naujųjų amžių, ypač nuo kelių paskutiniųjų šio amžiaus dešimtmečių.

Nesu bibliinių studijų specialistas, todėl ne man reikėtų imtis šio darbo, bet, tylint tiems, kurie turėtų kalbėti, toji pareiga tenka visiems teologams, kurie, pastoracinių pareigų verčiami, turi kalbėti, nes tikintieji, ypač studijuojąs jaunimas, klausia, teiraujasi ir laukia atsakymo.

Vokiečių, prancūzų bei italų tikintieji šiuo atžvilgiu yra laimingesni. Jie turi nemažą literatūros: tiek atskirų

studijų, tiek įvairių straipsnių atitinkamuose žurnaluose. Angliškai skaitančioji visuomenė taip pat sulaukė keleto monografijų modernaus Šv. Rašto aiškinimo klausimu. Bet mes, lietuviai katalikai, vis dar tebetūnome nežinioje ir nesiorientuojame, kas aplink mus dedasi. Tiesa, prel. A. Grigaitis buvo parašęs porą veikaliukų prieš kelias dešimtis metų parinktomis Senojo Testamento problemomis. Jis, remdamasis naujomis iškasenomis, atvėrė duris lietuviškai skaitantiems katalikams į naują Šv. Rašto interpretavimo sampratą. Gaila, kad minėtas darbas buvo matomas beveik išimtinai tik teologų rankose. Jis nebuvo populiarus ir nepasiekė plačios katalikų visuomenės.

Šiuo straipsniu nematau išsemti paskutinių bibliinių studijų davinių. Tam klausimui aprėpti reikėtų didžiulio kelių tomų veikalo. Pasitenkinsiu straipsnio rėmais ir teperduosiu poros J.A.V. bibliinių studijų specialistų sutrauktas mintis. Vienas jų yra J. J. McKenzie, jėzuitas, West Baden teologinės akademijos Šv. Rašto profesorius, parašęs veikalą apie Senojo Testamento interpretaciją, vardu "Two Edged Sword". Kitas yra Bruce Vawter, C. M., Šv. Rašto profesorius Denver, Colorado, kunigų seminarijoje, parašęs knygą, vardu "A Path Through Genesis". Pirmasis pateikia bendrus dėsnius, kaip reikia žiūrėti į Senojo Testamento knygas ir kaip jas aiškinti, o antrasis specialiai nagrinėja Senojo Testamento pirmąją knygą — Genesis. Čia paliečiamos pagrindinės sutvėrimo, nupuolimo, atpirkimo ir žmogaus išsivystymo problemos.

1. Įvairūs būdai aiškinti Šv. Raštą

a) Žodinis aiškinimas, arba literalinė samprata, remiasi teigimu, kad Šv.

Raštas yra Dievo veikalas. Dievas yra jo autorius. Jis diktavęs parinktam asmeniui, o šis užrašęs ne tiktai mintis, bet ir atskirus žodžius. Išėitų, kad įkvėptasis autorius buvęs lyg steno-grafas ir viską užrašęs, ką girdėjęs iš paties Dievo kalbos.

Tačiau, pastebėjus, kad šventose knygoje esama nemaža trūkumų, netikslumų, pasikartojimų, skirtingų to paties įvykio aprašymų ir kartais net prieštaravimų (žinoma, ne pagrindiniuose — priklausančiuose apreiškimui, bet šalutiniuose dalykuose, Red.), griebtasi kitokio būdo interpretuoti Šv. Raštą. Teisingai jau šv. Augustinas pastebi, kad Dievas negali klysti, tad jeigu Šv. Rašte atsiranda klaidų, tai yra užrašančiojo arba perrašančiojo žmogaus kaltė. Taip pat netinka Dievui iki smulkmenų išpasakoti kai kurių Izraelio tautos asmenų nuodėmingų darbų. Tai nesiderintų su Jo šventumu. Šie ir kiti panašūs argumentai vertė egzegetus ieškoti kito būdo aiškinti Šv. Raštą.

b) *Mistinis* — *dvasinis* aiškinimas, arba alegorinė samprata, praplečia Šv. Rašto mintį ta prasme, kad šalia žodžio, vaizdo, palyginimo ar nuodėmingo įvykio aprašymo reikią suprasti aukštesnę mintį. Tiek įkvėptų knygų žodžius, tiek literalinę mintį reikią suprasti perkelta prasme, kiekvienu atveju pereinant į religinę sritį. Pavyzdžiui, kad Abraomas turėjęs dvi žmonas, tai iš to fakto reikią suprasti, jog Dievas žmonijai davęs dvejopą įstatymą: Senąjį ir Naująjį Testamentą. Giesmių Giesmėje pavaizduotoji išimylėjusio asmens meilė mylimajai reikią suprasti Kristaus meilę Jo įsteigtajai Bažnyčiai arba krikščioniškosios sielos meilę Nekaltai Pradėtajai Mergelei Marijai. Panašiai ir kitais atvejais. Šis alegorinis Šv. Rašto aiškini-

mas yra buvęs nuo pirmųjų krikščionybės amžių. Ypač jis išbujojo Bažnyčios Tėvų laikotarpiu Aleksandrijos teologinėje mokykloje. Mūsų dienomis mistinę interpretaciją autoriai dažnai vartoja pamokslinėse, asketinėse ir religinėse mąstymų knygose, kur reikalinga sielai nutiesti kelią prie Dievo.

c) *Racionalistinis* aiškinimas, arba ateistinė samprata, teigia, kad Šv. Raštas tėra įvairių paprastų autorių įvairiu metu rašytų religinių knygų rinkinys. Į Šventraštį reikią žiūrėti, kaip į gryną žmogaus darbą, atmetant bet kokią dieviško autoriteto įsikišimą. Religiniai pasakojimai, pranašystės, aprašyti stebuklai reikią aiškinti ne ontologiškai, bet psichologiškai (autoriaus vaizduotės padaras). Kai kurie rašytojai išivaizdavę, jog jiems kalbąs Dievas, ir užrašę Dievo vardu gamtamokslines tiesas, normines tiesas, regėjimus, kliedėjimus, pranašavimus. Tai esą jų sielos vidaus išgyvenimų apraiškos, bet ne objektyvios tiesos. Ypatingai racionalistinę sampratą išvystė ir mėgino įrodyti prancūzų kultūrfilosofas Ernst Renan (1823-1892), parašęs didžiulį septynių tomų veikalą, vardu "Etudes sur les origines du christianisme". Atskleisdamas Jėzaus gyvenimą pagal Mato, Morkaus ir Luko aprašymus (Jono evangelijos jis nelaiko istoriniu dokumentu, bet vėlesnių laikų filosofiniu padaru), jis sakė Kristų buvus nepaprastai genialiu žmogumi, kilniu, šventu ir patraukliu herojum, sukūrusiu naują religinį sąjūdį, bet nebuvusį Dievu. Dievu jį padarę vėlesni jo gerbėjai ir sekėjai. Renanui evangelinė tiesa tėra grynai žmogiškoji tiesa. Tos vietos, kur kalbama apie Kristaus stebuklus, pranašystes, apreiškimus, Kristaus iš mirties prisikėlimą, tėra paprastas žmogaus nepažinimas, jo darbų bei žo-

džių nesupratimas ir iš to plaukiąs nesupratimas. Galima evangelistus ir Kristaus gerbėjus psichologiškai suprasti ir išaiškinti, bet negalima jų kalbų imti ontologine prasme. Kristuje yra realizavusis jo laikų dvasios įtampa. Tų laikų žydų dvasios didybė rado Kristaus sąmonėje atgarsį, subrendo ir apsireiškė didžiosios misijos ženklų. Kristus yra tų laikų žydų tautos išraiška (The Life of Jesus, 272 p.).

Antrasis racionalizmo šulas yra vokiečių mokslininkas, religinės kritikos filosofas David Friedrich Strauss (1808-1874), parašęs keletą veikalų religiniais klausimais. Mūsų temą nagrinėjęs veikalas yra "Das Leben Jesu, Kritisch bearbeitet" (du tomai). Jame yra svarstoma Jėzaus gyvenimas, stebuklai ir evangelijų objektyvumas. Jis, kaip ir E. Renan, pripažįsta Jėzaus istorinį buvimą, gyvenimą ir darbus, mirtį ir palaidojimą, bet atmeta Jėzaus įsikūnijimo paslaptį, stebuklus ir iš mirties prisikėlimą. Trys pirmieji evangelistai, vadinami sinoptikais, aprašinėdami Jėzaus — žmogaus gyvenimą, papuošę jį legendariniais faktais ir išgalvotais stebuklais. Jėzaus gyvenimo aprašymas esąs persunktas mitų stiliumi. Mitai, Senojo Testamento pavyzdžiu, patekę ir į Naująjį Testamentą. Tiek Jėzaus mokiniai, tiek vėlesnieji jo gerbėjai išpuošę Jėzaus gyvenimą pasakomis ir mitais, sukūrę Mesijo kultą ir egzaltavę gryną žmogų iki Dievažmogio. Kristus iš mirties neprisikėlęs. Marija Magdalena mačiusi tik viziją, kuri vėliau virtusi prisikėlimo pasaka, papuošta regėjimais.

d) *Istorinio metodo aiškinimas* stengiasi istoriniu tikrumu ištirti Šv. Rašto knygas, kurios yra Dieviško Apreiškimo ir kultūrinių aplinkybių sąveikos rezultatas. Šiai kryptiai priklauso eilė žymių šio meto Šv. Rašto profesorių

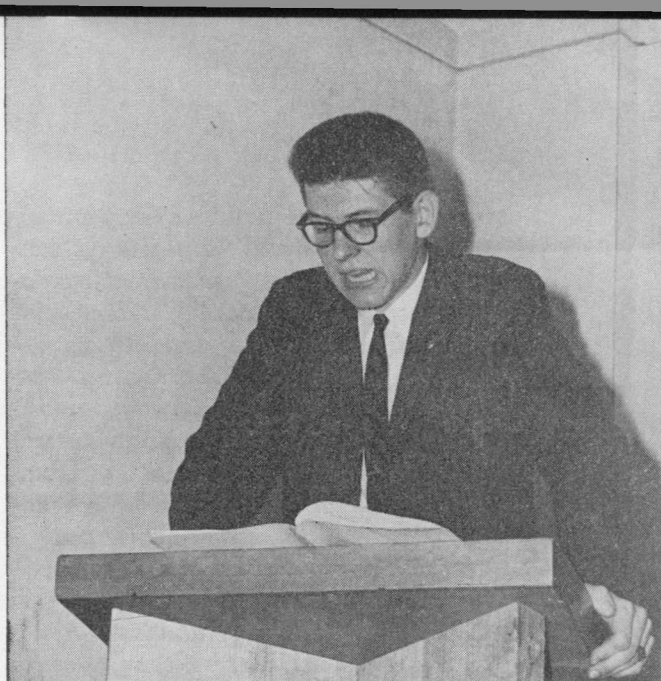
bei egzgetų. Tai yra modernioji Šv. Rašto interpretacijos mokykla. Jie remiasi naujausiomis iškaskenomomis, semtinės kultūros atpažinimu, žydų tautos kaimynų paminklų ir tradicijų studijomis, pasaulinių istorikų šaltiniais, etninėmis tautų savybėmis, žodžiu — visa kultūrine aplinka, kurioje Šv. Rašto knygos kristalizavosi, susiklostė ir griežtos cenzūros bei priežiūros dėka išliko iki mūsų dienų. Plačiau šios mokyklos Šv. Rašto interpretavimą atskleisime, kritiškai vertindami jos mokslą.

2. Kritiškas interpretacijų vertinimas

Šv. Raštas yra įvairių įkvėptų autorių įvairiu laiku ir įvairiose vietose rašytų knygų rinkinys. Jis yra dalinamas į istorines, didaktines, poetines ir pranašines knygas. Savaime suprantama, kad yra neįmanoma jas visas aiškinti tuo pačiu metodu. Apreiškėjas yra pats Dievas, bet apreiškimo priėmėjai yra labai įvairūs. Vieni apreiškimo tiesą užrašė paprastu būdu, kiti poetiniu būdu, o dar kiti savitu simboliu būdu. Vienose knygose apreišktoji tiesa yra aiški savo atvirumu, kitose susijusi su aplinkos įtakomis, įjungta į laiko ir vietos kultūrinius rūbus, dar kitose toji tiesa, perėjusi per rašytojo išgyvenimo, emocijų ir jausmų prizmę, yra įgavusi subjektyvaus pobūdžio arba tiesiog virtusi simboliu kalba, kuri ne visiems vienodai aiški ir nevienodu būdu suprantama. Dėl to kai kurios Šv. Rašto vietos yra labai sunkiai suprantamos. Ištiesais šimtmečiais nežinome, ką, pavyzdžiui, autorius norėjo pasakyti Šv. Jono Apreiškimo knygoje. Šimtmečių eigoje kilo įvairių aiškinimų arba komentarų. Žymesnieji Bažnyčios rašytojai stengėsi vis daugiau šviesos įnešti Šv. Rašto aiškinimo lobynam. Vėlesnieji naudo-

1. Jonas Račkauskas skaito referatą „Žmogaus likimas Jurgio Baltrušaičio poezijoje“. Referato autorius išveda, jog Baltrušaičio panteistinė pažiūra į visatą gimdo visus jungiantį brolybės jausmą: ir žibutė, ir ramunėlė, ir žmogus pasaulio didybėje stovi greta vienas kito kaip broliai...

2. Koreferentė Birutė Lukaševičiūtė kritikuoja J. Račkausko referatą. Be kita ko, ji sako, jog nesutinkanti su kolegės Račkausko išvada, kad žmogus, išeidamas iš šio gyvenimo, nepalieka jokių žymių...

josi pirmesniųjų komentarais ir dar nuo savęs šį tą pridėdavo. Taip susikaupę komentarų komentarai ištiso- mis bibliotekomis. Tame komentarų labirinte tiksliai susigaudyti nėra lengva. Reikėjo mokomajai Bažnyčiai įsikišti ir parodyti kelią, kuriuo turi būti einama, arba bent duoti aiškini- mo gaires, pagal kurias būtų galima savarankiškai veikti ir atlikti naudin- gą darbą.

a) *Tradicija.* Šv. Rašto svarbesnių tekstų minčiai nustatyti pirmasis bū- das yra pažvelgti į Bažnyčios Tėvų ati- tinkamų vietų komentarus. Jeigu ku- rios nors tikėjimo tiesos atžvilgiu visi Tėvai yra vienodos nuomonės, tai ta tiesa tampa neginčytina ir turi būti suprasta viena prasme. Tos tiesos, dėl kurių Bažnyčios Tėvai nesutaria, pasi- lieka atviros teologinėms diskusijoms ir Visuotinių Bažnyčios Suvažiavimų nutarimams. Jei kurių nors tiesų nėra paskelbė nė Visuotiniai Bažnyčios Su- sirinkimai, tai tada paprastai laikoma- si žymesnių teologų labiau pagrįstos nuomonės. Tačiau bet kuriuo disku- tuotinu klausimu tikintieji gali laikytis bet kurių Bažnyčios patvirtintų teologų nuomonės.

b) *Definicijos.* Kurios knygos yra priskirtinos prie Šv. Rašto, kuriuo teks-

tu galima viešai naudotis kaip autentišku ir kurios tiesos Šv. Rašte priklausio prie dieviškojo Apreiškimo, randame apspręsta Visuotinio Tridento Suvažiavimo (1545-1563) ketvirtosios sesijos nutarimuose (Benzinger, nn. 784-786). Minėtasis Susirinkimas patvirtina visas Šv. Rašto knygas, kurios tradiciniu būdu buvo Bažnyčioje laikomos kanoniškomis. Šv. Rašto knygomis nuo pirmųjų šimtmečių iki paskutiniųjų. Nepripažino kanoniškomis visų tų knygų, kurios buvo parašytos nežinomų autorių ir pavadintos apaštalų ar kitų Kristaus mokinių vardu. Jos paprastai yra vadinamos apokrifinėmis knygomis. Jos yra naudingos Šv. Rašto studijoms praplėsti ir pilniau pažinti pirmųjų amžių tradicijas, bet jos nėra kanoniškos ir viešame Bažnyčios gyvenime nenaudojamos.

Šv. Rašto interpretacijos atžvilgiu Tridento Susirinkimas pabrėžia, kad Bažnyčiai priklauso paskutinis žodis apspręsti tikrąją mintį ir interpretaciją (n. 786).

Biblija yra platus, įvairus ir didelis laikas. Tačiau ne viskas, kas joje yra surašyta, priklauso prie neklaudingų apreikštųjų tiesų. Tridento Susirinkimas pabrėžia, kad niekam neleidiama kitaip aiškinti Šv. Rašto negu jį visuomet suprato ir aiškino Bažnyčia, tačiau tik ten, kur kalbama apie tikėjimo ir doros dalykus (in rebus fidei et morum, Denz. n. 786). Bet Bažnyčia nedraudė ir nedraudžia teologams turėti savo nuomonę arba įvairiai aiškinti tas Šv. Rašto vietas, kur kalbama ne apie apreikštas tikėjimo tiesas, bet tik apie įvairius kitus šalutinius dalykus, priklausančius to meto papročiams, žydų tautos istorijai ir taip toliau.

Minėtą nutarimą vėl pakartotinai pabrėžia Visuotinis Vatikano Suvažia-

vimas (1869-1870) trečioje sesijoje: "Atnaujindami tą patį dekretą, jo mintį, skelbiame, kad krikščioniškosios doktrinos ugdymui tikėjimo ir doros dalykuose tai laikytina Šv. Rašto prasme, ką laikė ir laiko Šventoji Motina Bažnyčia, kuri turi teisę spręsti apie tikrąją prasmę ir Šventųjų Raštų interpretaciją" (Denz. n. 1788).

Popiežius Leonas XIII savo enciklikoje "Providentissimus Deus" (1893), skirtoje Šv. Rašto klausimams, taip pat pabrėžia, kad reikia laikytis tos pačios interpretacijos minties, kurią arba Bažnyčios Tėvai sutartinai pateikia, arba Visuotiniai Bažnyčios Susirinkimai yra paskelbę neklaidinga tiesa tikėjimo ir doros dalykuose.

Leonas XIII toje pačioje enciklikoje primena, kad šalia tikėjimo ir doros dalykų dar yra "platus laukas" grynai moksliniu požiūriu tirti biblines knygas: jų istoriškumą, autentiškumą, geografines ypatybes. Jis ragina katalikų mokslininkus daugiau žvelgti į biblines studijas ir įgytais mokslo rezultatais atremti priešų daromus priekaištus bei religijos užgauliojimus (Plg. D. n. 1945). Gamtos mokslų pažanga ir pasiektieji daviniai gali daug pagelbėti biblinėms studijoms. "Jokių prieštaravimų negali kilti tarp teologo ir fiziko, jeigu kiekvienas jų laikysis savo srities ribų", sako Leonas XIII (D. n. 1947). Popiežiaus paraginimas nepraėjo nepastebėtas. Buvo įsteigtas biblinis institutas mokslišku būdu tirti Šv. Raštui. Pagilintos ir praplėstos biblinės studijos. Šioje srityje jau daug pasiekta. Iš iškasenų daug kas patirta ir pritaikyta aiškinti Šv. Raštui. Šio šimtmečio biblinių studijų rezultatų negalima nė lyginti su praėjusiojo šimtmečio biblinėmis žiniomis.

c) *Biblinė komisija.* Leonas XIII 1902 m. sudarė specialią rinktinių teo-

logų komisiją interpretuoti Šv. Raštui. Ji oficialiai yra vadinama "Bibline Komisija". Nors jos dekretai ir nėra dogmatiško pobūdžio, bet vis dėlto jos nutarimai ir paaiškinimai yra aukščiausios teologinės vertės. Atskiri teologai turi laikytis Biblinės Komisijos nuostatų ir direktyvų. Šv. Rašto interpretacijai tos komisijos nurodymai yra svarbūs ir yra naudojami konkrečioms atvejams.

Pavyzdžiui, vienas konkrečių šios komisijos Šventraščio interpretacijos pritaikymų yra biblinis pasaulio sutvėrimo aprašymas. Biblinė Komisija 1948 m. nurodė, kad tas aprašymas nėra suprastinas žodiškai, nes "autorius perdavė paprasta ir simboline kalba, pritaikyta primityvaus išsivystymo žmogaus supratimui; po to kalba glūdi dieviškojo atpirkimo plano pagrindinės tiesos, o taip pat populiariu būdu aprašyta žmonijos kilmė" (B. Vawter, A Path Through Genesis, p. 32).

Iš pateiktų davinių matome, kad Šv. Raštui autentiškai interpretuoti pagrindiniai šaltiniai yra Bažnyčios Tėvų vieninga nuomonė, Visuotinių Bažnyčios Susirinkimų nutarimai, Popiežių enciklikos ir Biblinės Komisijos nurodymai.

Po šių paaiškinimų galime leisti į įvairių Šv. Rašto interpretacijos būdų vertinimą.

Kalbant apie žodinį arba literalinį metodą, pasakytina tai, kad tiems Šv. Rašto tekstams, kuriuose glūdi apreiškotos tiesos, žodinis aiškinimas yra ne tik tinkamas, bet ir būtinas. Savaimė suprantama, kad čia turima mintyje originalus ir autentiškas tekstas. Vertimų tekstuose žodinė prasmė ne visada gali atitikti originalę žodinę prasmę. Literaliniu būdu Bažnyčia ima Šventraščio tekstus, skelbdama

tam tikras tikėjimo tiesas. Todėl visi dogmatizuotieji tekstai yra imti pirmąja ir tiesiogine prasme. Pav., kad pasaulis yra Dievo sutvertas, kad Kristus yra realiai pasiliekęs Švenčiausiam Sakramente, kad Kristus yra suteikęs Bažnyčiai teisę atleisti nuodėmes ir daugybė kitų tikėjimo tiesų.

Tačiau tikėjimo tiesos toli gražu dar neišsemia viso Šv. Rašto knygų turinio. Toji dalis, kurioje yra pranašystės, autorių rašyta ne tiesiogine prasme, bet simboline. Ateities įvykiai nusakyta tam tikrais vaizdais, alegorijomis. Tiek simboliai, tiek alegorijos neišreiškia kokios nors tiesos savo tiesiogine reikšme, bet nurodo tiesą, glūdinčią šalia jų. Alegoriniai vaizdai yra priemonės kelyje į tiesą. Todėl jų mintis nėra tiesioginė, bet perkeltinė. Tokiu būdu ir *simbolinė* (alegorinė) Šv. Rašto interpretacija tam tikruose bibliniuose tekstuose yra tiksli ir gera. Ja tenka naudotis, kaip ir pats Kristus dažnai yra naudojęs vaizdingas priemones palyginimų ir alegorijų būdu, kai norime žmogaus dvasią nukreipti į Dievą.

Racionalistinis (ateistinis) Šv. Rašto interpretavimas yra tiek atmetinas, kiek jis paneigia Dievo įsikišimą stebuklų būdu ir galimą Dievo apreiškimą. Ir priešingai, tiek jis yra vertingas ir geras, kiek liečia grynai gamtamokslinę sritį: istorinį ir geografinį tyrimą, biografines žinias, antropologinę sritį, psichologiją, etnografiją ir to meto kultūrinės aplinkos studijavimą.

Skaitydamas, pavyzdžiui, D. F. Strauss arba E. Renan religinės srities raštus, nustambi, kaip jie lengvapėdiškai, vienu piršto pamojimu, nubraukia visą antgamtinę plotmę. Be jokios kritikos, be argumentų, be užtenkamo pagrindo paneigia Dievo įsi-

1. Dalė Koklytė skaito referatą "Visuotinio pradmenys Putino lyrikoje". Iškelusi kai kuriuos visuotinio pradmenis (tikrovės dualizmą bei kitus visuotinio pobūdžio žmogiškuosius pergyvenimus ir aukštą literatūrinės kalbos kultūrą), referentė išveda, jog V. Mykolaitis-Putinas nebetelpa lietuvių literatūros rėmuose.

2. Koreferentė Asta Veličkaitė dėsto savo pastabas apie D. Koklytės referatą. Papildydama bei paryškindama kai kurias referato vietas, ji tvirtina, kad putiniškasis dualizmas yra užtinkamas ir anglų poetų kūryboje (John Donne, William Blake), kad jis nagrinėjamas ir gelmių psichologijoje (K. Jung, S. Freud). Ryškindama Putino literatūrinės frazės aukštą poetinį lygį, koreferentė įrodinėja, jog "Pesimizmo himnai" išdidžiai skambėtų ir angliškai. Pacitavusi vieną kitą posmą iš savo vertimo į anglų kalbą, koreferentė pasididžiudama pareiškė, jog Putiną drąsiai gretinanti su žymiaisiais anglosaksų lyrikais simbolistais.

kišimą, paneigia stebuklų buvimą ir Kristaus dievybę. Toki plataus masto mokslininkai kultūros filosofijos atžvilgiu pasireiškia naiviais sprendimais tikėjimo atžvilgiu. Toli gražu nepakanka vien teigti, kad pvz. Kristus neprisikėlė iš mirties, bet reikia tą teigimą mokslškai pagrįsti ir įrodyti, kai tuo tarpu beveik visi to meto istoriniai šaltiniai teigia, kad Kristus prisikėlė. Nepakanka tuščiai teigti, kad Kristus stebuklų nepadarė, kad evangeliniai tekstai, kalbą apie stebuklus, yra tik mitai, bet reikia tą savo teigimą įrodyti, evangelinių tekstų istorinį tikrumą sugriauti ir savąjį teigimą pagrįsti. Kol to nepadaroma, tol panašūs mokslininkai teologiniu požiūriu yra dideli vaikai. Jiems tinka Leono XIII perspėjimas — gamtos mokslininkai teneperžengia savo srities ribų!

Pagaliau pažvelkime į istorinio metodo interpretaciją. Šv. Rašto knygos

yra rašytos tam tikrų Dievo parinktu ir įkvėptu autorių. Šventraštis yra ir Dievo ir įkvėpto autoriaus kūrinys. Dievas yra įkvėptų tikėjimo ir doros tiesų autorius, o įkvėptasis asmuo yra kalbos, rašymo žanro, išsireiškimo formos ir viso žmogiško elemento autorius. Dievas yra nesudėtingas, tad ir Jo apreikštos tiesos yra paprastos ir aiškios. Bet žmogus gautąsias tikėjimo ir doros tiesas lyg įvelka į žmogiško kalbėjimo būdą. Norėdamas būti suprastas, jis norimą pasakyti mintį populiariai, vaizdina, ieško būdų jai aiškiau nusakyti, prisitaikydamas prie savo laikų papročių bei išsireiškimų. Jis įneša savąjį žmogišką elementą, savo psichologinius pergyvenimus, jausmus, aistras. Jis žmogiškojo charakterio būdu kalba apie Dievą. Dievas tampa sužmogintas. Jis vaikščioja, kalba, valgo, jaudinasi, pyksta, kerštauja. Žydų tauta visus svetimtaučius laikė savo priešais. Šventų knygų autoriai dėl to dažnai pavaizduoja ir Dievą einantį drauge su žydais, už juos kovojantį, naikinantį jų priešus, žydiškai galvojančią ir jaučiantį. Kas geras žydams, tas geras ir Dievui, o kas blogas žydams, tai blogas ir Dievui. Žydai Dievą vaizdavosi antropologiškai, tai yra, kaip žmogų, tik labai galingą. Dėl to daugybė Šventraščio išsireiškimų apie Dievo savybes ir veikimą reikia suprasti ne kaip apreikšimo tiesas, bet kaip žmogiškąją iliustraciją Dievo atžvilgiu.

Daugelis žydų tautos istorijų, žymesnių žmonių biografijų, chronologijų, geneologijų pateko į Šv. Raštą iš šalies. Dėl to jos tampa istorikų tyrimo objektu grynai moksliniu metodu, atskiriant jas nuo dieviškojo apreikšimo.

Žydų tauta pasižymi savo religiniu būdingumu. Jie linkę religiškai interpretuoti kiekvieną tautos įvykį. Pagal

jų galvoseną ne Dievas yra istorijoje, bet istorija vyksta Dievuje. Kas tik vyko jų istorijoje, būtinai turi būti suprantama kaip vyksmas Dievuje, išskiriant visų kitų tautų istoriją. Senasis Testamentas yra nudažytas žydų tautos nacionalizmu. Ši elementą kultūromokslininkai turi teisę tirti ir atskirti nuo tikrojo apreikšimo. Žydų tautos įvykių religinis interpretavimas yra suplaktas su apreikšimu. Dabartiniai bibliniai mokslininkai tą reikšmę stengiasi išskirti ir tikrąjį apreikšimą palikti spręsti teologams, o kultūrinių ir etnologinių apraiškų tyrimą perleisti kultūromokslininkams. Tokia yra istoriniai kritinio metodo Šventraščio samprata. Šie nurodymai yra bendro pobūdžio, bet jais remiantis galima leisti į konkrečius biblinius tekstus. Atskirų klausimų yra labai daug, jų visų neįmanoma čia apimti. Paliesime tik pagrindinius.

Pirmasis pagrindinių klausimų yra: iš kur atsirado pasaulis? Pirmoje Šv. Rašto (Genezės) knygoje yra pasakyta: "Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę" (Gen. 1, 1). Tai yra apreikštoji tiesa, kad pasaulis kilęs iš Dievo, veikiant Jo visagalybei. Tačiau įkvėptasis autorius nepasitenkino šiuo apibendrinimu. Jis norėjo prisitaikyti prie primityvių to meto žmonių supratimo ir pavyzdžiais iliustruoti pasaulio sutvėrimo eigą. Jis pasinaudojo to meto buvusiais kosmogoniniais pasakojimais ir populiariai pavaizdavo, kaip Dievas tvėrė pasaulį. Smulkiai aprašoma šešių dienų tvėrimo darbas, nurodant, kurią dieną kas buvo sutvėrta. Žinoma, tas pasakojimas moksliniu požiūriu yra labai nekritiškas. Tiek pasauliui, tiek augalų ir gyvulių rūšims išsivystyti reikėjo labai ilgų laiko periodų (milijonų metų). Kadangi kosmogonija (pasaulio išsivystymas) yra

grynai gamtamokslio klausimas, todėl jo apsprendimą ir perleiskime gamtos mokslams, o Šventraščiui palikime tik religinį klausimą.

Panašiai sprendimas ir žmogaus nupuolimas. Kad žmogus nepakluso Dievo nurodymams ir nusidėjo, tai yra apreikštoji religinė tiesa. Tai yra teologijos objektas. Bet vaizdus žmogaus nupuolimo aprašymas yra tos tiesos populiarizacija, ir jos sprendimą reikia perleisti kultūrfilosofijai. Žydai, kaip ir visas semitinis pasaulis, blogybę vaizdavosi įsamenintu būdu — žalčio pavidalu. Knygos autorius religinę nupuolimo tiesą apvilko žalčio simboliu, vaizdžiai perteikė nupuolimo eigą dialogine forma, kad primityvus skaitytojas ar klausytojas galėtų suprasti, ką reiškia nusidėti.

Kiekvienas įsakymas yra sankcionuojamas. Nepaklusnumas baudžiamas. Ir Dievas už nepaklusnumą žmogų baudžia. Tai yra religinė tiesa. Tą religinę tiesą Genezės autorius norėjo supopuliarinti. Jis apvilko ją vaizdais ir aiškino, kuriuo būdu įvairios Dievo siųstos bausmės vykdavo. Todėl bausmių konkretizavimas yra jau ne apreikšimo faktas, bet figūrinis išsireikšimo būdas. Dėl to jis tampa pasaulietiško mokslo, istorijos ir antropologijos, objektu.

Nupuolusio žmogaus atpirkimo klausimas yra religinis arba teologinis. Tiek atpirkimo idėja, tiek Atpirkėjo pasaulin atėjimas yra apreikšimo objektas. Tačiau kad žydų tauta suprato tik savo tautos išrinkimą ir atpirkimą, yra jau etnologinis klausimas. Žydai manė, kad tik jie vieni yra Dievo išrinkti ir pašaukti būti šventaisiais, o visi kiti, jų vadinami gojais, yra Dievo priešai ir dėl to turi būti persekiojami, neapkenčiami ir naikinami — tai yra žydų tautos psichologinė pro-

blema. Tai grynai žmogiško elemento įnešimas į apreikšimą. Reikia mokėti tai nuo apreikšimo atskirti ir perleisti pasaulietiškiems mokslams. Taigi, visas žydų tautos ir pavienių asmenų istorijas, kuriose nėra Mesijo idėjos perdavimo, reikia laikyti profaniškomis istorijomis, o ne apreikštu Dievo žodžiu, ir perleisti istorikams, o Mesijo idėjos įjungimą ir jos vystymą reikia pavesti teologams.

Baigdamas norėčiau trumpai sutraukti šio straipsnio mintis ir, pasinaudodamas Pijaus XII enciklikos "Divino afflante Spiritu" (1943 m. spalio 20 d.) instrukcija, išreikšti šiais žodžiais:

1. Aiškinant Šv. Raštą, siekti originalios kalbos šaltinių.

2. Naudotis bibliniais tyrimais ir naujomis iškaskenomis, kur vis daugiau atskleidžiama šviesos tikresniam Šventraščio supratimui.

3. Naudotis šalutinių mokslų (istorijos, archeologijos, etnologijos ir kt.) daviniais, kad geriau būtų galima suprasti įkvėptų autorių mintį ir Šventraščio atsiradimo laikotarpio aplinkybes.

4. Rūpintis, kiek galima, atpažinti literalinę biblinių knygų prasmę.

5. Kur yra reikalas, naudotis ir dvasine arba mistine tekstų prasme.

6. Egzegetai prie apreikštųjų tiesų teskiria tik teologines tiesas, t. y. tas tiesas, kurios perteikia tikėjimo ir doros dalykus.

Trumpai nusakant Biblijos interpretacijos būdą, reikia Senojo Testamento Šv. Rašte ieškoti kelio sutikti Mesijui — Kristui, kaip sako McKenzie, S. J. savo veikale "An Interpretation of Old Testament", 299 puslapyje. Į visa kita reikia žiūrėti, kaip į atskirų šventųjų knygų atitinkamo laikotarpio kultūrinę aplinką.

idėjos ir žmonės

Karolis Rahner, S. J.

ŽODŽIO LAISVĖ BAŽNYČIOJE

Norėčiau tarti porą žodžių apie viešą savo nuomonės reiškimą Bažnyčioje — aišku, ten, kur gali būti nuomonių skirtumas... Bažnyčia yra gyvas organizmas. Dėl to jos gyvenimui kažko trūktų, jei jame viešosios nuomonės nebūtų. Už tą trūkumą būtų atsakingi tiek ganytojai, tiek ganomieji.

PIJUS XII

Šituos žodžius popiežius pasakė 1950 m. įvykusiame Tarptautiniame Katalikiškosios Spaudos Kongrese. Jų paskatintas, žinomas vokiečių teologas Karolis Rahner, S. J., yra pateikęs vertų įsisąmoninti dėsnių apie žodžio laisvę Bažnyčioje. Čia dedama jų ištrauka yra paimta iš jo veikalo "Free Speech in the Church" (New York, Sheed & Ward, 1959, 25-29 psl.).

A. Tamošaitis, S. J.

I. Žodžio laisvės reikalas

Gerai padarysime, įsisąmonindami šitą faktą: dalykuose, apie kuriuos galima reikšti savo nuomonę, bažnyti-

niai autoritetai neturi neklaidingumo dovanos, kad ir kaip būtų šv. Dvasios padedami ir palaikomi. Čia jiems visada galima suklysti, apsileisti, toli atsilikti nuo gyvenamojo meto. Tiesa, Bažnyčios pareigūnai, turį jurisdikcijos galią, dažnai plačiau apžvelgia tikrąją pasaulio padėtį ir žmonių dvasinį bei intelektualinį gyvenimą. Mat, savo užimama pozicija jie yra nepriklausomi, atokūs nuo pasaulinių užsiėmimų ir giliau įsišakniję Bažnyčios tradicijoje. Tačiau lygiai tiesa, kad kaip tik dėl tų pačių priežasčių jiems dažnai yra pavojus pažinti vien ribotą, "klerikalinį", tradicijos globiamą gyvenimo segmentą.

Dėl to jie turi leisti žmonėms pasakyti, ką jie galvoja. Turi viešosios nuomonės augimą Bažnyčioje ne vien toleruoti, bet jį drąsiai, kantriai ir viltinškai skatinti. Jei to nedaro, išstato save į pavojų vadovauti Bažnyčiai, atsitverę uždarame bokšte, užuot tempę ausis išgirsti Dievo balsą, kuris aidai ir laiko šauksme.

II. Žodžio laisvės apimtis

a) Dieviškieji dalykai Bažnyčioje

Bažnyčioje negali būti priešingų nuomonių apie jos tikėjimo tiesas ir Steigėjo nustatytą santvarką — trumpai, apie *dieviškosios teisės* dalykus. Tai yra savaime aišku. Ir demokratijoje nėra vietos ir pripažinimo idėjoms, prieštaraujančioms demokratinės santvarkos pagrindams. Viešoji nuomonė Bažnyčioje gali būti vien apie jos pačios įvestus dalykus.

Kunigai ir teologai be perstojo laiko nukreipę į šituos dalykus savo budrią akį. Ir sau pavestai galiai vykdyti jau seniai yra išvystę atitinkamus organus — cenzūrą, teikiamo mokslo kontrolę, viešus Bažnyčios pasisakymus įvairiais klausimais ir kt. Vienok turime nepamiršti, kad šitoje srityje esama vienos stiprios tendencijos — perdaug siaurai apriboti leistinai diskutuotinų dalykų apimtį. Toks apribojimas nepadedą, kaip manoma, išlaikyti tikėjimo gyvo ir gryo. Priešingai, uždraudus tais klausimais diskutuoti normalioje katalikų publikoje, diskusija persimeta į sluoksnius, kur jos eigą yra žymiai sunkiau sekti. Tokiu būdu kyla "neapčiuopiamos" erezijos (plg. "Ein Gestaltwandlung der Haeresie" K. Rahnerio veikale "Gefahren des heutigen Katholizismus", Johannes Verlag, Einsiedeln, 1950).

Dėl to tam tikras laisvės laipsnis viešai pareikšti savo nuomonę yra reikalingas net teologijos klausimuose. Iš tikrųjų, Bažnyčia visada pabrėžė, kad ji tą laisvę saugo ir nori laisvo nuomonės pasidalinimo tarp įvairių teologinių srovių. Būtų taip pat klaidinga pripažinti teisę į šitą laisvę vien ten, kur Bažnyčios autoritetai jau yra vienokiu ar kitokiu būdu pasakę, kad galima dalykus diskutuoti. Toks leidi-

mas yra, pavyzdžiui, įsakmiai duotas senų, scholastikų jau nekartą gvildintų klausimų atžvilgiu. Ta pati laisvė turi būti pripažįstama ir tada, kai iškyla problemos ir pareiškiamos nuomonės, apie kurias nėra iš anksto pasakyta, kokių būdu galima komentuoti arba jog iš viso leidžiama diskutuoti.

b) Žmogiškieji dalykai Bažnyčioje

Dar svarbesnę rolę viešoji nuomonė vaidina klausimuose, kurie tiesiogiai neličia Bažnyčios skelbiamo tikėjimo ir Steigėjo nustatytos santvarkos, trumpai — *žmogiškosios teisės* dalykuose. Juose žodžio laisvė dar teisėtesnė. Tokie dalykai yra: pamaldų forma, sielovada, bažnytinė politika ir pan. Čia bet kokia valdymo forma, vartojanti "uždary durų" metodus, reikštų tikrai didelį pavojų.

Tiesa, kad ir šituose dalykuose Bažnyčios autoritetui priklauso paskutinis žodis. Kada kas nors juose įsakoma arba uždraudžiama, tikintieji privalo įsakymo arba draudimo klausyti. Jiems taip pat nevalia potvarkio formos arba turinio viešai diskutuoti tokiu būdu, kuris pakenktų jo vykdymui. Tačiau, atrodo, būtina pridėti, jog iš to nieku būdu neseka, kad kiekviena diskusija apie išleistų potvarkių tikslingumą yra uždrausta arba turėtų vykti už uždary durų.

Mūsų metu, pavyzdžiui, galima viešai diskutuoti, ar nereikėtų reformuoti brevijoriaus arba įvesti pakeitimų į pačias Mišias. Argi tos diskusijos nebuvo galima imtis žymiai anksčiau, nors leidimas — neoficialiai duotas — ir nedrąsino žmonių to daryti? Ar būtų buvę taip jau bloga, jei tarpais katalikiškieji laikraščiai būtų parašę, kad komunijos pasninko taisyklės yra baisiai komplikotos ir, atrodo, nevisuomet tiko šio Bažnyčios įstatymo

dvasiai? Ar atitinkamuose žurnaluose (ne kiekviename visa tinka) negalėtų būti laisviau ir atviriau diskutuojami įvairių vienuolių namai, drabužiai ir papročiai? Ilgą laiką iki šiol tai nebuvo daroma, nors kiekvienam yra aišku, kad šitoje srityje reikia nemaža diskusijos ir reformos. Bažnyčiai gana ištikimų pasauliečių tarpe yra nemaža žmonių, kurie privačiai apgailestauja daugelį auklėjimo metodų vienuolių ir kitų katalikų mokyklose, tačiau viešai niekad netaria apie tai žodžio — ir niekad netars, klaidingai manydami, kad jiems to daryti nevaila.

Yra faktas, kad šios rūšies reformoms dažnai reikia viešosios nuomonės spaudimo, kad jos nebūtų tradicijų užslopintos. Net aukštuose Bažnyčios sluoksniuose dažnai yra manoma, kad visa tvarkoje, jei negirdėti balsų, reikalaujančių ką nors pakeisti, arba jei tokie balsai skamba paskirai, neturėdami užnugaryje viešosios nuomonės svorio. Suminėti pavyzdžiai yra grynai atsitiktiniai. Tačiau jų užtenka pailiustruoti faktui, kad šitoje srityje viešajai nuomonei Bažnyčioje turėtų būti skirtas platus, per daug neapribotas veiklos laukas.

III. Auklėjimas žodžio laisvei

Susidūrus su praktika, požiūris į viešosios nuomonės reiškimo ribas ir formą smarkiai įvairuos. Kitaip ir būti negali, nes Bažnyčioje esančių tautų ir grupių jausena yra nepaprastai skirtinga. Vieniems viešas savo nuomonės pareiškimas kuriuo nors klausimu bus savaime suprantamas dalykas. Kiti į tai žiūrės, kaip į betaktę kritiką, paniekinančią Bažnyčios potvarkius ir papročius. Treti nusivils, baimingai jausdami, kad apie dalykus

1. Poseminarinė kavutė: p. Ona Jonikienė, prof. dr. P. Jonikas, instituto lektorius, ir Aldona Šimaitienė.

2. A. Šimaitienė, Instituto Globos Komiteto išdininkas tėvas J. Kubilius, S. J., instituto lektorius tėvas B. Markaitis, S.J., ir kiti dalyviai poseminarinės kavutės metu.

vien tada imama kalbėti ir aiškinti, kai iš to jau nebėra jokios naudos.

Pastarieji jaus, kad dalykai vien tada leidžiami, kai jų vis vien jau negalima sustabdyti. Negalės nepastebėti, kad net oficialūs Bažnyčios atstovai yra tapę gyvenamojo meto vaikai (tik drauge nuo jo atsilikę) — galų gale leidžią ir aprobeuoją dalykus, kai tie yra tapę *fait accompli*, atbaigtu faktu; tuo tarpu leisti anksčiau

būtų buvę tikrai laisvinančio ir gaivinančio nusistatymo ženklu.

Pagaliau dar kiti viešą savo nuomonės reiškimą laikys destruktivia ataka, griauančia šventas, sveikas ir palaimias tradicijas, šimtmečių išminties sukurtas, ilgametės praktikos išbandytas. Taigi, ta pati kritika vienu atveju gali būti naudinga arba bent nekenksminga, o kitu — sukelti nemelmtų pasekmių, puoselėdama piktžodžiavimo ir privataus maištavimo dvasią.

Čia yra visai panašiai, kaip skirtingose šeimose. Vienoje vaikams leidžiama atvirai pareikšti savo nuomonę, pageidavimus bei skundus. Jie tai daro ir drauge lieka gerbią autoritetą ir paklusnūs vaikai. Tuo tarpu kitoje šeimoje šitokia laisvė galėtų visiškai sužlugdyti tėvų autoritetą ir išstatyti į pavojų jų teisę tarti paskutinį žodį. Visa priklauso nuo to, kaip vaikai išauklėjami. Jei jie nuo pat mažens yra drąsinami atvirai pasakyti savo pageidavimus ir tuo pačiu metu jiems parodoma paklusnumo reikalas ir vertė, laisvas pasidalinimas nuomonėmis tarp jų ir tėvų išeina vien į gera ir nei vienu, nei kitu nelaikomas kišimusi į kito reikalus arba destruktivia kritika. Bet jei vaikai buvo išauklėti tylėti ir klausyti, nes tėvų žodis yra įstatymas, jei net užaugę elgiasi, tarsi negalėtų turėti savo nuomonės, tuokart bet koks staigus leidimas kritikuoti iš tikrųjų reikš tėvų autoriteto žlugdymą.

Ši analogija meta pluoštą šviesos į mūsų svarstomą dalyką. Ji sako, kad žmonės Bažnyčioje (jauni kunigai, pasauliečiai ir kt.) turi būti auklėjami — mokomi būti atsakingai paklusnūs ir deramai reikšti savo nuomonę. Jie turi įsisąmoninti, kad teisė pareikšti savo nuomonę ir kitikuoti kitus nereiškia leidimo laukinei atakai ar arogantiš-

kam nenuolaidumui. Turi išmokti kritiškai žvelgti į Bažnyčioje vykstančius dalykus, nešokdami visko girti ir aukštinti, kaip išminties viršūnės. Tačiau drauge turi mokėti sujungti šitokią kritišką nusistatymą su kilniai paprastu įpročiu klausyti. Turi įprasti šaltą kritiko bešališkumą suporuoti su jautria meile Bažnyčiai ir klusnia pagarba jos oficialiems atstovams.

Turime žinoti, kad net Bažnyčioje gali būti savos rūšies opozicijos partija (istorijos bėgyje visada turėjusi savo šventųjų) — tikros, Dievo norimos opozicijos viskam, kas yra grynai žmogiška Kristaus įsteigtoje draugijoje ir jos atstovuose. Turime žinoti (ir tai nėra savaime aišku, bet reikalauja rimtų auklėjimo pastangų), kad tam tikrose aplinkybėse gali būti griežta pareiga pareikšti savo nuomonę, nors už tai ir nesusilauktume pagyrimo ir padėkos "iš aukščiau", kaip kad nevieno šventojo gyvenimas yra paliudijęs.

IV. Baigiamoji mintis

Dabartinis metas yra perėjimo laikotarpis. Dėl to ir kai kurios išorinės formos, iki šiol naudingos arba bent naudotos Bažnyčios autoritetui reikšti, ima netekti savo naudingumo ir pajėgumo. Tad nūdien viešam savo nuomonės reiškimui yra paliktina platesnė dirva (žinoma, ta sąlyga, kad šitoks laisvės padidėjimas nesumažins paklusnumo dvasios). Bažnyčiai šandien yra ypač svarbu saugotis nesusidaryti net mažiausio įspūdžio, jog priklauso tai pačiai klasei, kaip totalitarios valstybės, kurioms nebylys paklusnumas yra viskas, o meilė ir laisvė — niekis. Jos valdymo metodai neturi būti panašūs į totalitarių sistemų metodus, kur viešosios nuomonės reiškimą yra monopolizavusi Propagandos Ministerija.

jaunimo paslaptys

Juozas Vaišnys, S. J.

MERGAITĖS GROŽIS IR ŽAVUMAS

Mieloji mergaite,

Nevadinu Tavęs vardu, nes čia kreipiuosi į kiekvieną jauną mergaitę. Nors jūs visos esate truputiuką viena nuo kitos skirtingos, nes vienos esate blondinės, kitos brunetės, vienos žemesnės, kitos aukštesnės, vienos jaunesnės, kitos vyresnės, tačiau visos

turite bendra tai, kad esate mergaitės. Tad ir Tu, mieloji mergaite, esi viena iš jų ir tuo turi didžiulis! Kartais sakoma, kad mergaitė yra sukurta iš visą to, kas gražu, kilnu ir švelnu. Gal būt, Dievas, tverdamas pirmąją mergaitę, stengėsi į ją sudėti daug grožio, kilnumo ir švelnumo, nes žinojo, kad viena iš jūsų bus Jo motina.

Mes — tiek vadai, tiek valdiniai — dar, gal būt, vienur kitur tebesame pripratę prie tam tikrų patriarchalių vadovavimo ir klusnumo formų, kurios nėra neatsiejamai susietos su Bažnyčios autoriteto ir klusnumo esme. Kur taip yra, bažnytiniams pareigūnams net teisėtas savo nuomonės pareiškimas apie Bažnyčios reikalus gali pasirodyti maskuotu sukilimu arba maištavimu prieš Bažnyčios hierarchiją. Net neturintiems valdymo galios tokia žodžio laisvė gali nepatikti, nes yra pripratę prie senų, tradicinių kelių.

Tokiais perėjimo periodais iškyla daug praktinės plotmės klausimų, kuriems išspręsti reikia nemaža laiko.

Mūsų gyvenamajam metui tikrai pritaikyti keliai viešajai nuomonei reikšti dar nėra surasti. Abiems pusėms reikia kantrybės. Kantrybė reikalinga valdantiejiems. Jie neturi žiūrėti į kiekvieną atvirą savo nuomonės pareiškimą ar kritiką, kaip į ataką, nukreiptą į save pačius, į nekintamus principus ir į jos esmines funkcijas; neturi to laikyti pastangomis nusikratyti jais pačiais ir jų potvarkiais. Kantrybė reikalinga ir valdomiesiems. Jie neturi daryti išpūdžio, kad kiekvieną iš aukščiau ateinantį išpėjimą laiko pastangomis užgniaužti Bažnyčioje žodžio laisvę arba viešosios nuomonės reikšimosi teisę.

Tad žinok, kad ir Tu esi lyg įsikūnijęs grožis. Tavo veide žaidžia saulutės spinduliai, Tavo akyse yra okeano gilumo, visa Tavo išvaizda dvelkia pavasariu. Ar tai tik tušti, nerealūs komplimentai? Visai ne! Visas kultūringasis pasaulis tai jau seniai pastebėjo, pradėdamas moterį gerbti ir visur skirti jai pirmąsias vietas. Juk gerbiama ir vertinama tik tai, kas kilnu ir gražu. To tavo grožio ir kilnumo niekas pasaulyje negali iš Tavęs atimti, išskiriant vieną asmenį. Ar atspėsi, kas yra tas asmuo? Tai Tu pati! Ir gal tragiškiausia yra tai, kad Tu sudarkai savo grožį ir žavumą, norėdama būti dar gražesnė ir patrauklesnė, lyg nebūdama patenkinta tuo, kuo Tave Dievas taip gausiai apdovanojo. Bet žinok, kad žmogus, taisydamas Dievo kūrinį, jį gali tik sugadinti.

Žinau, kad Tu nori būti graži. Argi neatsimeni, kad dažnai prieidavai prie mamos ir jos klausdavai: "Mama, ar aš esu graži?" Juk mama Tau būdavo didžiausias autoritetas kiekviename klausime. Nežinau, ką mama Tau atsakydavo, bet jeigu ji norėdavo Tau sakyti tiesą, tai turėdavo pripažinti, kad esi tikrai graži. Tu taip pat esi girdėjusi, kad kai kurie prikiša, jog per daug dabiniasi ir seki įvairias naujas madas. Kartais Tau pagrasinama, kad tokiu būdu gali net nusidėti, vedama į pagundą kitus. Bet Tau tie grasinimai dažniausiai nebūna suprantami, ir Tu naiviai atsakai: "Aš taip rengiuosi ir dabinuosi tik tam, kad būčiau graži!"

Argi yra negera, jeigu Tu nori būti graži? Tai yra labai gera ir kilnu. Jeigu Dievas Tave tokią gražią sutvėrė, tai Jis nori, kad būtum ir pasiliktum graži. Negera būtų tik tai, jei savo grožiu visai nesirūpintum arba netin kamu būdu jį sudarkytum.

Taip, kadaise savo grožiui įvertinti šaukdavaisi mamos autoriteto, bet dabar jau ją pamiršai. Grožio autoritetu dabar Tau tapo madų žurnalai ir biznierių reklamos. Bet žinok, kad jiems ne Tavo grožis rūpi, bet jų pačių kišenės. Į jų pinigines Tu krauni dolerius, o ant savo žavaus veido krauni sluoksnius dažų, paslėpdama tikrąjį grožį ir užsidėdama užgavėnių kaukę. Atrodo, lyg Tu grimuotumeis, eidama į sceną vaidinti piktos raganos...

Niekas Tau nedraudžia vartoti šiek tiek kosmetikos, kad dar labiau paryškintum savo natūralų grožį — juk kiekvienam yra leista geras priemonės vartoti geram tikslui. Tačiau esi tikra grožio niekintoja, jeigu taip nuteplioji savo veidą, kad tampi nebepanaši į jauną mergaitę, bet į kažką, kieno nė vardo nenoriu minėti. Tad saugok savo natūralų grožį ir žavumą, bet negadink! Nusimanančius apie grožį patraukia tik natūralus grožis, o ne dirbtinis. Juk Tu gerai žinai, kad ir natūralūs perlai yra daug brangesni už dirbtinius.

Neseniai gavome iš Vokietijos laišką, kuriame vienas mūsų skaitytojas (Petras Vaitiekūnas) atsiuntė parinkęs keletą minčių apie tikrą mergaitės žavumą, kurs yra kelias į kiekvieno vyriško širdį. Čia tas mintis ir pateikiame.

"Sužavėjimas patraukia. Bet ne vien tik fiziniai gražios yra žavios. Žavumas nepriklauso nė nuo amžiaus. Bet mergaitės žavumas yra tikriausias kelias į vyro širdį. Domiesi? Aš taip ir maniau, nes juk kiekviena mergaitė svajoja apie karalaitį iš tolimos šalies... Žavumu čia visuomet daugiau pasieksi negu kitokiomis pastangomis ir gudrumu. Kiekviena mergaitė yra natūraliai žavi, bet kuri tai supranta ir tuo pasinaudoja? Kartais žavumą

gali nustelbti nedrąsa ir stoka pasitikėjimo savimi.

Žavumas yra reikalingas ne tik kelyje į vyro širdį, bet ir kiekviename socialinio bei visuomeninio gyvenimo kelyje. Bet kas gi yra tas žavumas? Paklausk eilę vyrų ir gausi eilę atsakymų. Jie visi tvirtins, kad tai yra tik maži dalykėliai, bet, sudėti draugėn, jie daro žmogų žaviu.

Ar mergaitei sunku yra būti nuoširdžiai? Tikrai ne. Daug sunkiau jai būti nenuoširdžiai, nes šiuo atveju ji turėtų vaidinti, vaizduoti tai, kokia ji nėra. Paviršutiniška ir įsivaizduojanti moteris niekad nebūna žavi. Nuoširdumas sukelia sielos aidą kituose žmonėse, kurie tuoj pajunta kažkokią malonią šilimą, daug patrauklesnę negu graži išvaizda. Tad savo žavumo priemonių sąrašą įrašyk nuoširdumą pirmoje vietoje!

Žavumą turi rodyti visos mergaitės elgesys: švelnus balsas, malonus žvilgsnis, gražus apsiėjimas su kitais. Stenkis būti judri ir graži. Sakiau, kad išvaizda nėra viskas, bet ji neturi būti klaidinanti ir slepianti Tavo natūralų grožį. Būk gražiai išsiauklejusi, tvarkingai apsirengusi, grakščiai vaikščiok, maloniai kalbėk. Ar nepastebėjai, kad pobūviuose vyrai traukiasi nuo įkyrių spiegiančių balsų ir atkreipia dėmesį į tyliuosius bei švelniuosius?

Labai yra svarbus kalbos žavumas. Paimk knygą ir garsiai skaityk kelis sakinius. Klausyk, kaip ištari, ar neskubi? Jeigu savo balsu nesi patenkinta, tai nuolat garsiai skaityk ir stenkis pataisyti klaidas. Kai išmoksi gražiai kalbėti, atkreipk dėmesį į kalbos būdą. Jei pastebi, kad kalbi įkyriai, verčiau nutilk. Juk Tu turi žmones žavėti, o ne atstumti. Jeigu ginčas neišvengiamas, tai tebūna tik labai trum-

pai. Vėliau nerūstauk ir neprisimink jo iš naujo.

Niekuomet nebūsi žavi, jeigu nedrąsa Tau užčiaups burną. Jauskis laisvai, natūraliai. Nedrąsa gali būti nugalėta. Tam pirmas žingsnis — domėtis kitais žmonėmis. Tada jausiesi užimta ir neturėsi laiko rūpintis savimi.

Visuomet saugokis tų dalykų, kurie labai kenkia žavumui. Žavi mergaitė nekranto nagų (nei gumos!), jos plaukai nėra susivėlę, kosmetikos vartojimas saikingas. Kai Tavo žavumas didės, neatsilikis nė populiarumas. Ypač kreipk dėmesį į šiuos dalykus: 1. Būk tuo, kuo esi — natūrali. 2. Tavo veidą dažnai tepuoshia šypsniš. 3. Akys tebūna skaidrios ir besidominčios gyvenimu. 4. Kai kiti kalba, mokėk klausyti. 5. Būk moteriška ir švelni”.

Lietuvaitės visuomet pasižymėjo savo grožiu ir žavumu. Bet dabar dažnai mūsų berniukai skundžiasi, kad amerikietės mergaitės yra daug natūralesnės ir nuoširdesnės už lietuvaites. Neseniai ir iš Lietuvos atvykę jaunuoliai tuoj pastebi, kad čia esančios lietuvaitės yra išdidžios, įsivaizduojančios ir ne tokios nuoširdžios kaip Lietuvoje. Redakcija būtų labai dėkinga, jeigu šiuo klausimu sulauktų skaitytojų pasisakymų. Ar yra tiesa, kad čia gyvenančios lietuvaitės yra pasikeitusios ir netekusios lietuviško nuoširdumo? Jeigu taip, tai kokios yra šio pasikeitimo priežastys?

Gal didžiausia tragedija žmogaus gyvenime yra ta, kad, kai tik jis pradeda pažinti gyvenimą, pamato, kad jis jau baigiasi... Bet gal taip reikia? Juk šios žemės gyvenimas yra tik pasiruošimas tikrajam gyvenimui. Kai žmogus pradeda gyvenimą suprasti, jis jau yra jam pribrendęs.

prie šeimos židinio

D. Petrutytė

JUDESIO REIKSMĖ AUKLĖJIME

Iš tikrųjų, tik judesiu
gali pasireikšti asmenybė.

M. Montessori

JUDESYS iki šiol dar nėra susilaukęs pakankamo įvertinimo žmogaus vystymesi, o ypač jo vaikystėje. Jis vis dar laikomas žemesnės rūšies funkcija negu intelektas. Tai labai ryšku mokykliniame gyvenime, kur intelektinių galių ugdymo sąskaiton sustabdytas natūralus judėjimas bandomas pakeisti fiziniu auklėjimu, žaidimais ir kitokiais dirbtiniais judesiais bei pratimais. Tačiau besiplėtojantis vaiko protas yra labai glaudžiam santykiyje su judesiu.

Trumpai pažvelkime, kas sudaro žmogaus nervų sistemą. 1. Smegenys arba "centras", 2. įvairūs jausmų organai, kurie surenka išpūdžius ir perduoda smegenims, 3. raumenys. O kokia yra nervų paskirtis? Jie yra tartum laidai, kuriais perduodama nervų energija raumenims. Šioji energija kontroliuoja raumenų judėjimą. Judesys yra proto, jausmų ir raumenų veikimo išdava. Tik judesiu reiškiasi asme-

nybė. Imkime didžiuosius filosofus, kurių pagrindinis veikimas yra mąstymas. Kad jie galėtų perduoti savo idėjas, turi vartoti kalbą arba raštą, kas jau savaime įtraukia į darbą raumeninius judesius. Kokia nauda būtų iš pačių vertingiausių jų minčių, jeigu jos nebūtų išreikštos? Tai padaryti jie gali tik raumenų naudojimu.

Stebint gyvulius, kiekvienam tuoj krinta į akis skirtingi gyvulių judesiai, kuriais jie reiškiasi. Tad tikrai nėra logiška, kai žmogus ignoruoja pačią svarbiausiąją savo egzistencijos dalį. Judesys neturėtų būti nei stabdomas, nei mechanizuojamas, bet turėtų būti sudaromas kuo palankiausios sąlygos jam laisvai ir prasmingai reikštis. Judesio sutrukdymas iššaukia fizines, psichines, nervines ligas ir kitokius iškrypimus.

Štai kaip Montessori kalba apie judesį: "Iš tikrųjų, judesys yra asmenybės vystymosi pagrindas. Vaikas, ku-

ris yra pats savęs kūrėjas, privalo nuolat judėti. Jis turi judėti ne tik tada, kai siekia kokio nors išorinio tikslo, pvz. šluodamas kambarį, plaudamas rankas, dengdamas stalą, žodžiu — atlikdamas praktiškojo gyvenimo pratimus. Jis turi judėti ir tada, kai žiūri, klauso, galvoja arba kai nori ką nors suprasti. Jis turi visuomet judėti! Prašau pasisavinti šią idėją kaip raktą ir vadovą. Kaip raktą, kuris atrakins jums vaiko plėtros paslaptis; kaip vadovą, nurodantį jums taką, kuriuo turite eiti. Jeigu jūs trokštate vaikui duoti priemones, naudingas jo vystymuisi, jas turite pateikti tokiu būdu, kad vaikas galėtų ir turėtų judėti”.

Mokymasis ir judesys

Jau seniai žmonės suprato judesio svarbą. Mokslas taip pat pripažino, kad tai būtinas dalykas žmogaus vystymesi. Montessori labai aiškiai ir tiksliai įjungė judesį į auklėjimą, tiksliau sakant, į žmogaus plėtrą. Nesusipažinęs su Montessori sistema tuoj čia paklaus, kaip išmokysi vaiką šio ar to, jeigu jam leisi judėti? Tačiau šiek tiek susipažinus su šia sistema, tuojau išryškėja, kad mokymasis, susitelkimas, spontaniškumas ir vispusiškasis asmenybės tobulėjimas, nevaržant prievartos, yra įmanomas tik judėjimu. Drausmingumui pasiekti nėra kito kelio, kaip laisvas ir tvarkingas judėjimas paruoštoje aplinkoje.

Montessori sistemoje yra du skirtingi mokymosi laikotarpiai: 1. trumpas įvedamasis laikotarpis, kai vaikas yra supažindinamas su medžiagos vartojimu; 2. ilgas ir labai svarbus laikotarpis, kai vaikas dirba su medžiaga, kartais ištiesomis savaitėmis ar net mėnesiais (aišku, ne ištiesa visą laiką, bet tam tikrais protarpiais).

Į šį antrąjį laikotarpį, kai vaikas savaimingai dirba su medžiaga, visuomet yra įjungtas judėjimas. Judėjimas čia užima pačią svarbiausią vietą. Pvz. net tie vaikai, kurie nevaikščioja nuo vienos vietos prie kitos pasiimti ar padėti medžiagos, bet ramiai sėdi prie staliuko arba dirba ant grindų — ant patiesalo, visuomet veikia su kokiais nors daiktais. Jie pra užimti praktybomis, reikalaujančiomis aiškaus ir tikslaus judėjimo.

Visai nesvarbu, ko vaikas besimokyty, bet labai svarbu, kad jis judėtų ir veiktų savo rankomis, kurios yra tikros smegenų pagalbininkės. Šios auklėjimo sistemos mokyklose vaikas visko išmoksta tik veiksmu ir judėjimu su dideliu noru ir ypatingu dėmesiu, pvz. pažinti raides, skaičiuoti, keletis aritmetinius veiksmus, gramatiką, istoriją, geografiją, algebrą, geometriją ir t. t.

Juslių lavinimas ir judesys

Jeigu mes norime, kad vaikas išmokyti atskirti spalvas, dydžius, formas, garsus ir kt., nepakanka, kad jis tik matytų ir girdėtų, bet spalvą, garsą, dydį mes turime pateikti tokia forma, kad vaikas galėtų judėti. Žodžiai ir pasakojimas turi labai mažą reikšmės, norint vaiką išmokyti ką nors pažinti ar atsiminti. “Niekados neduokime ausiai ar akiai daugiau negu rankai” (Montessori). Visos Montessori auklėjimo priemonės yra sudarytos taip, kad pilnai atitinka ką tik minėtą dėsni. Neužtenka vaikui pripuolamai duoti dydžius, formas, spalvas bei garsus, bet jam reikia taip pateikti medžiagą, kad, su ja dirbdamas, galėtų ne tik judėti, bet vieną daiktą su kitu lyginti, susirasti savo klaidas ir planingai plėtoti protą. Tokia medžiaga yra labai paprasta: keturios serijos

ritinukų, laiptukai, bokštukas, lazdytės, geometrinės formos, 3 dėžės spalvų, barškučiai, skambučiai ir kt. Nors daug kam atrodo neįtikėtina, tačiau reikia pasakyti, jog tarp garso ir spalvos pažinimo yra didelis sąryšis.

Judesiui nėra pakaitalo

Jei vaikas yra aklas ar kurčias, visuomet jis yra ir protiniai atsilikęs. Tai visi žino ir supranta, bet mažai kas supranta, kad augęs vaikas, negalėdamas tinkamai judėti, taip pat atsilieka vystymesi protiniu, kalbiniu ir kitais atžvilgiais. Montessori yra taip pasakiusi: "Žmogus, kuris vystosi be praktiško veiklumo gyvenime, yra blogesnėje padėtyje už tą, kuris yra kurčias ar aklas. Kuri nors neveikianti jūslė gali būti pamainoma kitomis, bet judesiui nėra jokio kito pakaitalo."

Neprasmingas judesys

Ne tas pat yra leisti vaikui judėti be sąryšio su galvojuimu ir galvoti be judėjimo. Judėjimas visuomet turi būti tvarkingas ir prasmingas, ramus ir turintis aiškų tikslą. Nuovargis paprastai atsiranda tada, kai protinis veiklumas ir motorinis veiklumas yra išskirti, kai jie neveikia drauge. Bandant pailsėti nuo darbo ir tam tikslui imantis gimnastikos ar kitokių dirbtinių judesinių pratimų, yra panašu į tai, jei žmogus norėtų sėkmingai eiti pirmyn ir, kad nenuvargtų, bandytų pakaitomis šokinėti tai viena, tai kita koja.

Sintetinis judesys

Daugelis galvoja, kad vaikui reikia leisti išsidūkti, lakstyti bei trankytis, tuščiai fantazuojant, nes tai esą vaikiška. Daugybė judesių neturi auklėjime jokios reikšmės, bet yra tik žalingi, nes vaikas nėra gyvuliukas. Auklėjamoji judesio reikšmė priklauso

nuo judėjimo tikslo. Vaikui judėjimas visuomet turi padėti tobulėti. Auklėjantis judesys visuomet turi būti veiklumas, ugdąs asmenybę. Judesys yra kūrybingas, jeigu jis padeda vaikui palaikyti vienybėje motorines jėgas ir dvasinį gyvenimą. Judesys visuomet turi pareikalauti pastangų, kurios neturi būti per lengvos, bet ir ne per sunkios, nes valia, kaip ir kiekvienas organas, plėtojasi tik tada, kai veikia. Yra smerktinas veiklumas tik dėl veiklumo arba nesąmoningas veiklumas.

Kad judesys būtų sintetinis, neužtenka, kad jis būtų tik prasmingas, tvarkingas ir aiškiai suprantamas; jis turi būti ir *laisvai pasirenkamas*, nes tik tokiu būdu teįmanomas visos asmenybės išijungimas į atliekamą veiklumą. Praktiškai tai reiškia, kad vaikas turi judėti ir veikti ne pagal suaugusiojo įsakymus ar paliepimus. Tai labai svarbus spontaniško veiklumo dėsnis šioje sistemoje, su kuriuo labai dažnai prasilenkia net patys montesorininkai. Nesunku yra paveikti vaiką taip, kad jis atliktų tam tikrą veiksmą, bet labai yra sunku pakreipti jo veiklumą norima linkme, nesuvaržant jo spontaniškumo ar savaimingumo.

"Labai lengva vaiko valią pakeisti mūsų valia, sugestijonuojuojant ar prievartaujuojant. Tačiau, tai darydami, mes išplėšiame iš vaiko pačią svarbiausią teisę — pačiam kurti savąją asmenybę. Jei vaikas yra priverstas veikti pagal suaugusiojo įsakymus arba įtaigojimus, tai jo dvasinis veiklumas, veikiamas stiprios suaugusiojo valios, susilpnėja arba visai išnyksta. Tokiu būdu asmenybė suskyla arba sumenkėja. Vaiko vystymesi pradeda reikštis nenormalumai. Tai labai opus ir nepaprasto jautrumo dalykas, kurio begalinę reikšmę labai sunku pilnai suprasti, nors tai sudaro šiandien di-

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

LA DOLCE VITA

Visiems kartais tenka susidurti su nemaloniomis ar bauriomis situacijomis. Visi jų mėgina vengti: vieni jas smerkia, kiti jų visai neprisileidžia, gyvendami savo sukurtame pasaulyje lyg tuštumoje, o tretieji mėgina jas suprasti ir surasti kokią nors galimybę tai situacijai išspręsti. Žmogaus akiratis — tai langas į pasaulį, į visus žmones, jų veiksmus ir aplinką. Jis gali su daug kuo nesutikti, daug kam priešintis — tai jo privilegija, o kartais ir pareiga. Bet jis negali ignoruoti tai, ką mato. Žinoma, jis turi mokėti atskirti gėrį nuo blogio, vieną pasisavindamas, o kitą naikindamas.

Su šia mintimi galima pradėti kalbėti apie pagarsėjusį italų filmą „La dolce vita“ (Saldus gyvenimas). Filmą yra kontroversalus savo drąsiu žvilgsniu į moderniosios Romos demoralizuotą kavininių visuomenę. Federico Fellini, statydamas šį filmą, mėgino moralizuoti ir mokyti savo pasirinktoje tematikoje. Jis gerai supranta moderniosios civilizacijos iš-

sigimimą ir jam atvaizduoti pasirinko Romą, tą šventą miestą, didžiosios vakarų civilizacijos lopšį.

Filme nėra turinio tęstinumo, jį jungia tik keliama mintis, mėginta išreikšti kontrastais bei simboliais atskiruose įvykiuose. Parodomi atskiri išsigimimo pavyzdžiai, pabrėžiant artistų bei menininkų paviršutiniškumą, krentančią aristokratiją, pseudointelektualų pasimetimą, religijos išniekinimą, įvairius lytinius iškrypimus ir skandalingų žinių seklius, nevertus žurnalistų vardo.

Atskiri filmo epizodai yra rišami vienas su kitu pagrindinio veikėjo žurnalistų Marcello (Marcello Mastroianni) dalyvavimu juose. Jis atstovauja tolerantišką modernistą intelektualą. Nors jis ir maišosi toje liguistoje masėje, bet pats jai nepriklauso. Jis pažįsta ir stebi aplinkos paviršutiniškumą, bet jo įtakai nepasiduoda. Jame dar užsilikęs žmogiškas estetiškas jausmas, keliąs nuo žemės ir gyvenamos aplinkos. Tačiau šis jausmas jame sukelia vidinį kankinantį dualizmą, kurio jis negali išspręsti. Marcello akiai ieško išsilaisvinimo iš šios problemos, bet veltui. Jis negali atsipalaiduoti nuo jį supančios, savotiškai patrauklios, bet skandinančios atmosferos. Vis ieškodamas ko nors nepaprasto, jis visai pasimeta ir pasileidžia tokia vaga, iš kurios nėra nei išėjimo, nei grįžimo. Tokiu būdu ir jis pats atsiranda toje beprasmiškoje

džiausiajį pavojų auklėjime. Individo dvasinė ateitis, gera ar bloga, priklauso nuo to, ar žmogus, būdamas vaikais, galėjo vystytis, palaikydamas vienybėje savo motorines galias ir dvasinį gyvenimą“ (Montessori).

būklėje, niekuo nesiskirdamas nuo tų, kuriuos kadaise pats stebėjo.

Iš tikrųjų tas "saldus gyvenimas" nėra jau toks saldus — tai tik savotiškas realybės vengimas, nežinant, ko iš gyvenimo norima. Filme parodoma tokio tuščio gyvenimo logiška išeitis — savižudybė, nesvarbu, ar staigiai gyvybę nutraukiančia kulka, ar lėta, alkoholio apsvaiginta kasdienybė.

Filmas yra žiaurus savo aštria realybe, tačiau tos realybės atvaizdavimas, nors ir ne be priekaištų, yra vertas pagyrimo. Ypač įdomus dvigumos minties perdavimas. Marcello čia lyg yra padėtas po padidinamu stiklu ir atskirai studijuojamas. Jo asmenyje matoma palaipsniui vystoma problema, vedanti prie degeneracijos. O kitas tuzinas charakterių praeina mažiau išryškinti, nes jų tikslas yra sukelti norimą pateikti bendrą vaizdą atskiruose atsitikimuose. Toji išsigimimo banga pagauna Marcello, ir kas žino, kiek ji dar kitų pagaus.

Filmas iškelia gana aktualias socialines šių dienų problemas, ir rimtai galvojantiems asmenims gali būti labai įdomu praleisti tris valandas, žiūrint įvairių modernaus gyvenimo vaizdų, kurie netraukia, bet atstumia. Tas nuobodus aristokratijos gyvenimas, siekiant vien kūniškų malonumų, yra beprasmis ir nepatrauklus. Toji išsigimusi aristokratija suprantą ir lyg veidrodyje pastebi savo šlykštų, pasibaisėtiną veidą. Ji mato, kad jai dar iš tolo moja aukštesni idealai, bet jais dažniausiai nesusiziavi, nes vieniems jie atrodo per aukšti, nepasiekiami, o kiti mano, kad jau per vėlu.

FANNY

Tai lengva prancūziško tipo komedija, maloni pasižiūrėti. Filmas statytas pačiame Marseilles uoste, atkuriant uosto pakrantėje gyvenančių mažų prekybinių kūrinių originalią atmosferą. Čia gyvena ir Fanny (Leslie Caron) su savo motina, žuvų pardavėja. Netoliese turi kavinę Cesar (Charles Boyer) su savo sūnum Marium (Horst Buchholz). Fanny labai su-

sižavėjusi Marium, bet jis tesvajoja apie jūrą ir tolimas salas. Pirmai progai pasitaikius, Marius palieka Marseilles ir išplaukia ieškoti laimės, nes jis nepasiryžęs eiti savo tėvo pėdomis. Mariaus iškeliavimą visi smarkiai pergyvena, išskyrus seną turtuolį (Maurice Chevalier), kuris dabar mato gerą progą vesti nusi-vylusią Fanny.

Ypač gerai vaidina Chevalier ir Boyer, abu seni filmų veteranai. Leslie Caron ir Horst Buchholz taip pat yra savo vaidmenims tinkami, primindami Romeo ir Juliet. Tačiau jiems gal trūksta gyvumo, atvaizduojant reikiamus charakterius.

Filmo vyksmas svyruoja tarp realybės ir fantazijos. Tai truputį blaško žiūrovą ir neleidžia nuspręsti, ar čia reikia juoktis, ar verkti. Bet vis dėlto jame yra gana daug žavaus, nors kartais tik suaugusiems tinkamo humoro.

THE GUNS OF NAVARONE

Vaizduojami antrojo pasaulinio karo heroiški atsiminimai. Veiksmas vyksta vokiečių okupuotoje Graikijoje, kur aliantų sudaryta ekspertų grupelė turi susprogdinti vokiečių įtaisytas sunkias patrankas Navarone saloje. Patrankų sunaikinimas yra gyvybinis klausimas aliantams, nes pro jas negali praplaukti joks laivas. Patrankos taip sumaniai įtaisytos, kad jas galima sunaikinti tik pakliuvus į akmeninį urvą, saugojamą gerai organizuotos vokiečių kariuomenės.

Tam sunkiam uždaviniui įvykdyti pasileidžia į nuotykingą kelionę šešių vyrų grupė. Pakeliui išryškunami šių likimo draugų charakteriai. Psichologinė kiekvieno asmens analizė atidengia jų slaptus motyvus, kurie juos visus suvedė siekti bendro tikslo. Tai yra pati įdomiausia filmo dalis. Taip pat reikia paminėti ir pasisekusį filmo humorą David Niven dėka.

Veikalas smarkiai perdėtas ir neįtikimas. Stengimasis viską kuo realiausiai perduoti kaip tik tampa nerealumu. Vis dėlto šis filmas, nors ir be reikiamos dinamikos, yra pakankamai patrauklus.

“Laiškai Lietuviams” skelbia konkursą parašyti geriausiam rašiniui jaunimo klausimais. Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, kuriame būtų nagrinėjamos mūsų jaunimo religinės, moralinės, tautinės ar socialinės problemos. Jis gali būti parašytas straipsnio arba beletristinė forma.

Temas pasirenka patys autoriai. Rašiniai turi būti tokie, kad tikėtų “Laiškų Lietuviams” jaunimo skyriui. Premijuoti ir nepremijuoti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami “Laiškuose Lietuviams”.

Rašiniai pasirašomi slapyvardžiu, o atskirame vokelyje pažymima autoriaus tikroji pavardė ir adresas. Konkursas baigiasi 1962 m. vasario mėn. 1 dieną.

Bus duodamos keturios premijos: I — \$100, II — \$75, III — \$50, IV — \$25.

Premijų mėcenatai yra: dr. Antanas Čiuris, dr. Antanas Rudokas ir kt. Jury komisija bus paskelbta vėliau.

Atsiųsta paminėti

ATŽALA, 1956-1961. Cicero Aukštesniosios Lituanistikos Mokyklos penkmečio metraštis, redaguotas Česlovo Grinevičiaus ir iliustruotas Algirdo Kurausko. Tai tikrai pasigėrėtinas mokytojų ir mokinių bendro darbo rezultatas.

A. Giedrius. UŽBURTI KELIAI. Pasakos vaikams, gražiai iliustruotos V. Stančikaitės. Immaculata Press, Putnam, Conn.

T. Angelaitis. IŠLIKOM GYVI. Vaizdai iš bolševikų okupacijos. Viršelįs M. Žukauskienės. Immaculata Press, Putnam, Conn. 188 psl., kaina 1.50 dol.

A. Gustaitis. LIETUVA — EUROPOS NUGALĖTOJA. Viršelįs A. Varno. Išleido Liet. Dienos, 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif. Didelis formatas, 80 iliustracijų, 40 psl., kaina 2.50 dol.

Z. Ivinskis. LIETUVOS IR APAŠTALŲ SOSTO SANTYKIAI AMŽIŲ BĖGYJE (iki XVIII amž. galo). Atspausa iš Suvažiavimo Darbų IV tomo. Roma, 1961.

Nuoširdžiai dėkojame “L. L.” rėmėjams:

Po 1 dol. auokojo: Z. Valienė, M. Tapulionytė, K. Vaičaitis, J. Rapšys, K. Repšys, A. Paulius, A. Jankauskaitė, A. Grigonis, A. Grigalavičius, L. Bendoraitis, A. Dzirvonas, T. Alenskas, K. Kupčinskas, M. Noreikienė, S. Žiupsnys, L. Ziūraitis, A. Gimbičkas, E. Gečas, B. Taujenis, G. Draugelienė, J. Merkienė, F. Mintautas, Jonaitis, Medušauskai, M. Žilys, K. Ancerevičius, S. Giedrimas, J. Gradinskas, K. Barzdukas, P. Dirkis, R. Gustaitienė, V. Giniotis, E. Vaičeliūnienė, E. Juršėnaitė, B. Vaitkienė, A. Karaliūnas, J. Abraitis, A. Sirutis, S. Geštautas, A. Piešinis (visi Chicago), K. Kleiva, J. Bielskis, S. Vintika, R. Žilvitis, V. Ališauskas, B. Novickis (visi Cicero), D. Gatautienė, S. Alšėnas, V. Maciejauskas, I. Stankaitis, S. Rutkauskas (visi Cleveland), O. Venskaitienė, B. Augustaitė, M. Valiulienė, P. Skablauskas, A. Ledas, J. Jacikas (visi Toronto), J. Šalučka (Rockford), J. Valiulis (Montreal), J. Brazauskas (Waterbury), E. Miknius, Z. Rajeckienė (New London), N. Apeikis (Los Angeles), V. Maciūnas (Phila.), H. Bitėnas (Elizabeth), E. Augulienė (Paterson), V. Kuzma (London), kun. J. Krivickas (Amsterdam), S. Petravičienė (Hartford), J. Vembrė (S. Boston), S. Bakšienė (Dorchester), G. Palionienė (Milwaukee), B. Kroklys (Rochester), A. Kraučeliūnas (Evergreen Pk.), K. Prišmantas (Los Angeles), J. Leveris (Quebec), P. Jaudegis (Omaha), A. Beresnevičius (Rochester), J. Velička (Omaha), J. Valiukas (Rochester), M. Stankaitis (Montreal), A. Juškys (Elizabeth), V. Mažeika (E. Chicago), A. Matulionis (Plattsburgh), K. Girnys (Canada), A. Stonys (Richmond Hill), kun. V. Piktorna (Brooklyn), E. Bačinskas (Chicago), R. Vabolis (Canada), J. Kačkelis (Northampton), O. Danisevičius (Brooklyn), T. Bogušas (S. Boston), A. Paleckis (St. Petersburg), J. Petronis (Phila.), V. Mikolajūnas (Oak Lawn), J. Krikščiukaitis (Dorchester), J. Baltrušaitis (Hillside), S. Perkumas (Omaha), B. Bernotas (Bethpage), R. Gedgaudas (Methuen), P. Stanelis (Worcester), dr. J. Balčiūnas (Starsburg), O. Navickas (Los Angeles), T. Vaitkūnas (Canton), J. Augis (Edmonton), J. Škėma (Hamilton), E. Vaitkūnas (St. Paul), O. Varneckas (Wolcott), A. Lipnickas (Woodhaven), A. Ragauskas (Elizabeth), M. Koskus (Montreal), A. Litvinas (Los Angeles), E. Gugis (Hamilton), V. Grubliauskas (Brockton), M. Kučinskas (Glendale).

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

